

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
1958-1974 CANLI HATIRALAR

HAZIRLAYAN : HATİCE ŞENTUT

960367-IV B

MEZUNİYET ÇALIŞMASI DANIŞMANI
DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA
2000

ÖNSÖZ

Özgürlük ,her ülkenin ,her toplumun ve her milletin en doğal hakkıdır.

Kıbrıs Türk'ü bu değer için çok mücadele etti ,çok ezilip bir çok saldırılara maruz kaldı .Hiç bir suçları olmayan bu mahsum insanlar ,yuvalarında mutlu bir hayat sürerken , kendi evlerinden ,kendi topraklarından kovulmak isteneceklerini.Göç hayatı yaşayacaklarını ve sıkıntılar çekeceklerini hiç tahmin etmiyorlardı. Böyle bir duruma da hazırlıklı değilerdi Bu insanlar canlarını kurtarmak için herşeylerini bırakmak zorunda kaldılar fakat özrlüklerini kimseye veremezlerdi.

Bu yazı dizisini kalme alırken Kıbrıs Türklerinin 1958-1974 süreci içerisinde gerek can güvenliğini gerek vatan bütünlüğünü korumak için yaptığı mücadeleleri ve Türk toplumunun hangi aşamalardan geçerek bugünlere geldiğini, olayları yaşayan şahıslardan dinledim.

Kıbrıslı Türkler 1958 yılında T.M.T ve VOLKAN'ın kuruluşu ile örgütlenmeye başlamışlardır .1974 yılına kadar Türkler ,Rumlarla mücadele ederek şehitler vermiş ,pek çok haksızlıklara göğüs gererek direnmeyi başarmıştı.Haklı olanın mutlaka kazanacağını biliyorlardı. Bunla beraber Türk toplumunun yanında olan , ona güven veren Anavatan vardı.20 Temmuz Barış Harekatı ile Türkler kavuşmuşlardı 1951'den itibaren şehit kanları ile sulanan bu topraklarda kurulan K.K.T.C'nin sonsuza dek yaşamasını sağlamak , her Türk gencinin ulusal görevidir.

Danışmanım Doç. Dr Bülent Yorulmaz ve anılarını benimle paylaşan kişilere sonsuz teşekkürlermi sunarım.

İÇİNDEKİLER

I.BÖLÜM

AHMET ERLAT.....	1
Ayfer.Y.DİMİLİLER.....	2
Hidayet CÖMERTEL	3

II.BÖLÜM

Cemaliye CİNEL	4
Gülten ERLAT.....	5
Hidayet CÖMERTEL.....	8
Salih YALÇIN	10

III. BÖLÜM

Ahmet ERLAT.....	13
Ayfer Y. DİMİLİLER	15
Ayşe KAVAZ	17
Cemaliye CİNEL	20
Cemil BAYHANLI.....	21
Gülten ERLAT.....	24
Hidayet CÖMERTEL.....	25
Münise KAVAS.....	27
Zihni Salih YALÇIN.....	28

VI. BÖLÜM

Ahmet ERLAT	31
Ayfer.Y.DİMİLİLER.....	33
Ayşe KAVAS	34
Ayşe NİNE.....	35
Cemaliye CİNEL	37
Cemil BAYNALI.....	41
Emekli Bir SUBAY.....	42
Gülten ERLAT	51
Hidayet CÖMERTEL	55
Nevin ARAS.....	58
Şenel ÖZCAN	60

EKLER

BİRİNCİ BÖLÜM

1958 YILINDAN ÖNCEKİ OLAYLAR

AHMET ERLAT

1957 Yılında İngiliz okulunun sınavlarını kazanarak okula gitmeye başladım .Okul Rum tarafında bir tepenin üzerinde idi , bir sene kadar bu okula gittikten sonra 1957- 1958 yıllarında Rum'un Türk düşmanlığını ilerletmesiyle ,okula gidip gelişler tehlikeli bir hal aldı . Okul kapanıp arkadaşlarımızla bisikletlerimizle eve dönerken yolda İncirli köyünden geçmemiz gerekiyordu .Bu köyden her geçtiğimizde Rumlar tarafından saldırılara uğuyorduk. Yolda giderken bana ve yanımda bulunan Türk arkadaşlarıma şişe ve taş atıyorlar . Bununla da yetinmeyerek bizleri bisikletlerimizden düşürüp yaralamak hatta öldürmek bile istiyorlardı .Ben o zamanlar on iki , on üç yaşlarındaydım .Bu yaştaki bir çocuğa bile bu tür davranışlarda bulunmaktan çekinmiyorlardı. İncirli köyde İngiliz ordusu bulunuyordu ve İngilizler sık sık örf-ü idare ilan ediyorlardı .Böyle zamanlarda İngilizler ellerinde topuzlar, dışarda insan gördükleri zaman bu topuzlarla insanların başlarına vuruyorlardı .Örfü idare olduğunda biz okuldan çıkınca evimize nasıl gideceğimizi bilemiyorduk .İngilizler zamanla Türklere başka , Rumlara başka şeyler söyleyerek , zaten Rumlarda var olan Türk düşmanlığını bir kat daha artırmıştı .Böyle bir durumda ben okulumu bırakmak zorunda kaldım .Birinci sınıfı geçtiğime dair okuldan belge almak istediğimde , İngiliz idaresi okuldan geçme belgemin ancak okula devam etmem kaydı ile olacağını söylediler . Yani bana istediğim belgeyi vermediler ve okulda okuduğum bir yılımı da kaybederek Lefkoşada Türk okulu olan, bugünkü Lefkoşa Türk Lisesine devam ettim .

(1957,Lefkoşa)

AYFER .Y. DİMİLİLER

1936 doğumlu, beş çocuk on torun sahibi .

Ben ve kardeşlerim daha ilkokul çağlarında iken babam , Rumlarla beraber yaşadığımızdan dolayı, Rumca öğrenmemizi isterdi .Türk okuları yani bizim öğrenim gördüğümüz okullar Perşembe ve Cuma günleri tatildi . Rum okulları Cumartesi ,Pazar günleri tatildi . Türk okuları hafta sonu tatil olacağı zaman İngiliz bayrağını göndere çekerek ve Türkçe olarak kraliçenin şarkısını söyledik .Yaşa kiralımız yaşa hakanamız sen çok yaşa çağın meşhur olsun hakanlığın sonsuz olsun... Okulumuzun tatil olduğu Perşembe ve Cuma günleri babamız bizim Rumca öğrenmemizi istediği için , kardeşlerimi ve beni Rum okuluna misafir öğrenci olarak gönderirdi . Cuma gün okulun kapanmasına birkaç saat kala öğretmen dersi keser ve Rumca bir şeyler söylerdi ben bu konuşmaları pek kavrayamazdım . Öğretmen konuşmasını bitirdikten sonra “Si do enosi der” bütün çocuklar ellerini kaldırarak öğretmenin söylediğini tekrar ederdi . O günlerde bunun ne anlama geldiğini anlamazdım fakat yaşımla ilerleyince bunun Enosis sen çok yaşa demek olduğunu öğrendim .İşte Rumlarda 1958’ den önce Enosis ile ilgili çalışmaların varlığının küçük bir kanıtıdır .

HİDAYET CÖMERTEL

Ben on bir on iki yaşlarında Hisarköy de ki mahallemizde iken bir Rum'un evinde oyun oynarken bir çok silahlar görmüştüm .Bu da Rum'un silahlanmasının ne kadar çok zamandan beri devam ettiğinin bir kanıtıdır .

CEMALİYE CİNEL

1958 'de küçük bir çocuk iken babamla beraber köyümüzü korumak için köyde bulunan mevzilere konması için torbalara kum doldururduk .

1957- 1958 yıllarında İngilizler adada örfü idare başlatmışlardı .Rumlar İngilizlere ve Türklere el yapımı el bombası atarlarmış.

(1958 , Görneç)

İKİNCİ BÖLÜM

1958 YILINDAKİ OLAYLAR

GÜLTEN ERLAT

Emekli Resim öğretmeni , evli ve iki çocuk annesi . Lapta'da oturduğumuz yıllar boyunca, Rumların baskın yapacağı bize saldıracakları haberleri duyulurdu . Lapta'da Rumların yoğun olduğu bölgelere giden Türklerin öldürüldüğü haberlerini duyardık . Köyde sürekli olarak Rum sivil halkı, ellerinde silahlarla geliyor diye söylentiler duyulurdu (Rumların her zaman için , bizden daha ağır silahları olmuştur)

Lapta'nın yanında olan Sinar bölgesi bugünkü Lapta Yavuzlar Lisesi'nin olduğu yerdir . Orası hep Türklerin bulunduğu bir bölgeydi orda benim anneannem kalıyordu .

Orası Rumlar tarafından saldırıya uğramış ve tesadüf eseri oradan kaçanlar canlarını kurtarmışladi. Sinar'dan kaçanlar Lapta'ya yerleşmişler . Bu olayı anneannem bizlere anlatırdı hatta o zamanlar bu saldırılardan kadınlar dağlara kaçarmış . Çocukları ağlayıp yerlerini belli etmesin diye anneler çocuklarına zorla göğüslerini emeleri için veriyormuş, hatta çocuklar bu yüzden boğularak ölüyorlarmış .Savaş bittikten sonra iskelet şeklinde çocuğunu emzirir pozisyonda kadın ve çocuk iskeleti bulmuşlardır.Bu günkü Lapta Yavuzlar Lisesinin olduğu yer anneannemin arsisimiş, Rumlar bu bölgeyi almış fakat karşılığında ona hiçbir şey vermemişler .

Yazın Lapta'da kaldığımız sürece babam ,kardeşlerim ve ben evin damında yatırırdık.Ben damda yatmayı çok seviyordum .Uyuyana kadar yıldızları ve Saman Yolunu izlemek çok hoşuma gidiyordu . Bu kadar hoşuma giden olay içinde yine de aklıma gelirdi acaba Rumlar gelip bizi basacak mı? Yine böyle söylentiler vardı .Rumlar kuvvetlendi .Türkleri basacak diye yatmadan önce Rumlar gelir bize silah atarsa bizim silahımız

olmadığından dolayı bende kovalara küçük taşlar koyar ve dama öyle çıkardım çocuk aklımla bunları düşünürdüm .İlkokuldan itibaren okula gidip gelirken her zaman için Rum çocuklarının hakaret ve küfürlerine maruz kalırdık Bize bello Türkler yani deli Türkler derler ve ellerini boğazlarına götürerek sizi keseceğiz derlerdi.Biz bunlara karşılık verirsek bizi bir köşeye sıkıştırır ve bizden büyüklere dövdürürlerdi . Ben bir çok defa bu hariketlere maruz kaldım .Ortaokulu Girne Anafartalar ortaokulunda okudum .Okula gitmek için Laptadan çıkıp Karava'ya oradan da Girne'ye geliyorduk . Karavada Rum kahvehanelerinin önünden geçiyorduk kahvehaneler yolun sağında ve solunda bulunuyordu E.O.K.A 'nın adamları bu kahvehanelerde oturuyordu ve bize o kadar kötü bakıyorlardı ki bu E.O.K.A 'cılar otobüsü durdurup bizi öldürecek diye korkuyorduk çünkü giden otobüslerin yollarını keserlerdir yol üstünde bulunan küçük köprücüklerin altına bomba koyarlar ve Türk otobüsün köprüden geçeceği sırada bu bombaları patlatırları ve otobüsler havaya uçardı. Her köprüden geçerken bomba patlamasın diye dua ederdik.Bu bomba olayını sadece Türklere değil İngiliz askerlerinin bulundukları otobüslere de yaparlardı .Her gün okula gidip gelirken bu korkuları çekerek gidip geliyorduk .Onların elinde her zaman silah vardı bizim silahımız olmadığı için bu gün çok iyi hatırlarım otobüs şoförümüzün eskiden Manevella dediği bir demiri vardı.Bu demiri şoför yanında bulundururdu silaha karşı bu demirle bir şey yapamazdı ama yinede bir tedbir olarak yanında bulundururdu . Türklerin bu yıllarda silah bulundurma yasağı vardı babamın tabancaya benzeyen gubur diye bir silahı vardı fakart buu silahı kullanamazdık çünkü Rumlar veya İngiliz polisleri gelir evleri yoklardı , Türk poliside vardı ama on tane Rum polisi varsa bir tane Türk polisi vardı Türk polisi Rum polisinin yanında azınlık olduğu için etkisizdi . Babam o tabancayı Rumlar evi yokladığı zaman görülmesin diye bir duvarın içine kodu ve duvarı sıvamıştı tek silahımız böylece duvarın içine gizlenmişti . Karava

Rumlarına , Bulgar Gavuru derlerdi .Bu da onların çok acımasız ,vidansız olduğundan dolayı onlara verilen bir isimdi .Bunun tam anlamıyla ne demek olduğunu ben bu gün Bulgarların Müslümanlara yaptıkları eziyetlerle daha iyi anlıyorum .

Ortaokul yıllarımız böyle korku ile geçti. Bu yıllarda Dr Küçük Cemaat Meclisi başkanımızdı , Rauf Denктаş halk arasındaki bağları güçlendirmek için yaptığı konuşmalara yeni başlamıştı .

T.M.T ,VOKAN kurulmuştu . Ortaokul yıllarında VOLKAN çok yaşa diye bizler yürüyüşler yapardık .Ben bu yıllarda birçok yağlıboya resimleri yapmaktaydım .Bu resimler hep hürriyet resimleri idi . Uzun boylu kızlar manken gibi kızları Türk bayraklarına sarılmış şekillerde çizdim yalnız bu kızlar dikenlerin üzerinde bayraklara sarılmışlardı . Dikenlerin içindeyiz fakat hürriyetimize kavuşacağız .Günümün yarısı böyle hürriyet resimleri yapmakla geçiyordu öğretmenler bu çizdiğim resimleri çok beğeniyorlardı, elimde olmayarak içimden gelerek bu resimleri çiziyordum. Okul döneminde ne zaman fotoğraf çekeceksek mutlaka ya İngiliz bayrağının altında yada yanında çekerdik buna mecburduk .Kendi bayrağımızın altında resim çekmemiz yasaktı .

(1958, Lefkoşa)

HİDAYET CÖMERTEL

Eşim Fadıl'ın T.M.T teşkilatının içinde yer almasından dolayı .1958 'de Erenköy'den Lefkoşa'ya ve Gaziveren köyüne oradan da diğer Türk köylerine kendi arabasının içinde gizlice silah taşıyorduk . Bu yolculuklarda Rumların dikkatini çekmemek için bazen çocuklarımızı bazen de beni yanına alarak kendisiyle gittiği köylere götürürdü .Köy kahvelerinde durarak buralarda kahve içerdik köylere yapılan bu ziyaretleri sanki çocukları ve beni gezme havasında içinde gerçekleştirirdik , yol boyunca Rum ve İngiliz askeri vardı .Biz bu akerlerin dikkatini çekmemek ve Türk olduğumuzu anlamasınlar diye genelde konuşmamaya dikkat eder ve çocuklarımızıda bu konuda uyarırdık.Aldığımız silahların üzerine elma ,armutla kapatarak bırakacağımız yere bu şekilde götürürdük .

Türkiye'den gemiyle silah getiren iki T.M.T 'ci arkadaş kaybolmuş ve bunların ne ölüsü nede dirisi bulunmamıştır.

Silahları köylere dağıtmayacaksak Küçük Kaymaklı'da şu anda oturduğumuz evin bahçesine silahları gömemerdik ve bu silahların üzerine kolakas veya limon koyarak silahların üstülerine örterdik . Bu olanlardan ise evdeki birçok kimsenin haberi olmazdı yine 1958 olayları sırasında evde beş altı tane silah vardı . İngiliz askerler o sıralarda evleri gezerek silahları evlerden topluyordu ben evde olan silahları, şu anda kırk üç yaşlarında olan kızının bezlerine ve saksıların içine koyup üzerlerine sardella çiçeğini yerleştirdim .Gelen İngiliz askerlerinin sardella dan koparıp koklandığı sırada kalbimim duracağını zannetmitim .İçeri

giren askerlerin oturduğu sandığın altı ise silah ve mermi doluydu fakat onlar sandığı açmamış ve sadece sandığa oturmakla kalmışlardır .

Evdeki demir karyolasının altında da birçok mermi bulunmaktaydı ve ihtiyaç olduk sonra T.M.T 'cilerin bu mermileri kullanıyorlardı .

(1958, Lefkoşa)

SALİH YALCIN

Rumlar İngilizlere saldırmaya başladığı zaman İngilizler kendilerine yardımcı olmaları için Türkleri polis olarak işe aldılar .Bu işe alınan Türkler special polis veya normal polis olarak görevlendirildiler. Rumların amacı ilk önce İngilizleri adadan atmak daha sonra Türkleri bir gecede yok etmekte fakat bu isteklerini hiç bir zaman gerçekleştiremediler. Rumlar saldırıları sonucu birçok İngiliz gençlerini vurmuş ve öldürmüştü.

1958 'de yardımcı polis olarak yazıldım . Devriye olarak geziyor ve asayişi sağlıyorduk yine böyle devriye olarak gezerken EOKA'cıların çatışma yaptığını ve bir EOKA'cının vurulduğu haberini aldık . Çatışmanın olduğu kahvehanenin yanına yanına gitigimiz zaman yerde yatan gencin başının yarısı yoktu ve merdivenlerle çıkılan kahvehanenin merdivenlerin üzerinde gencin yarı beyni yerde duruyordu , orada bulunan merdivenlerden kanlar akıyordu . Orada bir İngiliz çavuşu bir şöför birde ben vardım.Onlar kahvehanenin etrafında bu Eokacı' yı vuran kişiyi ararken beni de onun yanında bıraktılar . Her an biri gelip ölüyü ortadan kaldırabilirdi .Kahvehane çoktan boşalmış içerde yanan ışıktan arka kapda bir gölgenin gidip geldiğini farkettim kahvehane boştu bu gölgede ancak katil olabilirdi diye düşündüm o anda kendi kalbimin atışını duyabilirdim .Bir de baktım ki beni korkutan o gölge merdivenlerden salına salına inen bir kediymiş. İngilizlerin kırmızı komandoları gelip bizim görevimizi devraldılar çünkü bu önemli bir davaydı kahvehaneden ayrıldıktan sonra yolumuzun üzerinde bulunan köprüyü geçeceğimiz esnada bir bomba patladı ve önümüzdeki araç havaya uçtu fakat bize bir zarar vermedi .Bir tehlikede orada atlattı bu bombayı patlatanlar büyük bir ihtimale Rum gencini öldüren EOKA'cılardı bizim

polis olduğumuzu görüp bizelere pusu kurmuşlardı. O gün hiçbir zarar almadan evimize döndük ve bu görevide böyle tamamlamıştık .

Lefkofkoşa' da Bodamyalızade sokakta bir genç kız , bir EOKA 'cıyı yakalalanmasını sağlamış ve bu olaydan sonra EOKA' cılar tarafından tehdit edilmeye başlamıştı . Biz de bu kızı korumak için evinin önüne bekçi olarak kodular ilgi çekmesin diye sivil kıyafetle kızın evini beklemeye başladık . Daha önce bu göreve başka polis memurları getirilmiş fakat onlar korktukları için bu görevi geri iade etmişlerdi.Bu evin arkasında portakal ağaçları vardı . Yine aynı şekilde kahvehanede olduğu gibi buradada bir karartı gördüm fakat bu sefer bir kedi değil bir insandı kısa bir, çatışma sonucu kızı tehdit eden EOKA'cı artık bizim elimizdeydi.İki polis bir polis çavuşu devriye gezerken benim şansına devriye arkadaşım Andriya isimli bir Rum polisi idi .Andriya çok güzel tatlı dilli güler yüzlü poletikacı bir Rumdu .Eokacılardan birini vurmuşlardı . Bizde hastahane de onu bekliyorduk o bir odada bizde onun karşısındaki odada yatıyorduk . O zaman İrfan Çavuşu bomba atıp Rumlar öldürünce bizimkiler Küçük Kaymaklı'da bulunan tuğla fabrikasındaki birkaç Rum işçiyi yaralamışlardı biz de o sırada hastahanede vurulan EOKA' cıyı bekliyorduk.Tuğla fabrikasında yaralanan bir Rumun her tarafından kanlar akıyordu ve aklını oynatmış gibi hastahaneye gelmişti . O ve onun yanındakiler benim Türk polisi olduğumu anlayınca beni linç etmeye çalıştılar, beni devriye arkadaşım Rum polisi onların elinden kurtararak en arkada bulunan bir odaya sakladı . Sen burada kal , vazifemiz bitince ben gelir seni arka taraftan çıkarırım dedi . Bu olaydan sonra biz birbirimizle daha iyi anlaştık ve beraber devriye çıkmaya başladık . Andriya Yenişehir'de bir Türk evinde kalıyordu, yeni bir ev yapmıştı fakat bu yeni evde değilde Türk

mahallesinde kalıyordu. Bunun nedenini bir türlü anlayamazdım , nereden öğrenmişlerse Andriya evin bir odasını kazmışlar ve odanın altının silah ,cephanelik dolu olduğunugörmüşlerdi işin esası adam bir numaralı EOKA'cıymış dinamit koyarak bu evi olduğu gibi patlatılat, Andriya' yı hapishaneye attılar daha sonra af kanunundan daha doğrusu Rum tarafıyla yapılan anlaşmadan faydalanarak serbest bırakıldı .Uzun zaman geçmiş ve Türkiye'ye gitmemiz gerekiyordu pasabort işlemlerini tamamlamak için daireye gittik .Pasabortu imzalaması için müdürün odasına girdiğimde karşımda Andriyayı gördüm beni görünce ayağıma kalktı ve bana zorla kahve ikram etti EOKA'cıydı ama Türklere iyi davranark onların gönüllerini almaya çalışıyordu bu da onların bir nevi taktiği idi .

(1958 ,Lefkoşa)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
1963 YILINDAKİ OLAYLAR

AHMET ERLAT

1963 yılında bademcik ameliyatı olmak için Devlet hastahanesine yattım . Hastahane devletin olmasına rağmen Rumların çoğunlukta olduğu bir bölgede bulunmaktaydı .Ameliyat olduktan iki üç gün sonra Hastahane'nin yanında bulunan heykele Rumlar bomba attı ve bu bombayı sanki Türkler atmış gibi bir hava verdiler .Ben bu sırada odamda uyuyordum ve bir Rum hemşiresi gece yarısı gelip beni uyandırdı ve üzerimdeki, pijamalarımı çıkarmama bile fırsat vermeden beni yangın merdiveninden Türk tarafına kaçırdı .1963'deki olaylarda hayatımı bu hemşireye borçluyum .Kırk sekiz , yirmi dört saat gibi kısa bir zaman geçtikten sonra o hastahane de bulunan üç Türk hastabakıcıyı ve Türk hastaları Rumlar tarafından öldürüldüler . Bu hastabakıcılarından biri Veli isimli çok zeki bir gençti ,onun kanını şırınga ile çekerek öldürmüşlerdi , korkusundan öldü diyerek yalan haberlerde bulundular.Yine orada bulunan hastabakıcıları pencerelerden atarak intihar etti süsü verdiler , fakat onlar ne korkudan ölmüş nede intihar etmişlerdi sadece Rumlar tarafından öldürülmüştüler.Velinin resmi bu gün Devlet Hastahanesin de ana kapıdan içeriye girildiğinde Burhan Nalbantoğlu'nun resminin yanında resmi bulunmaktadır .Bu olaylar olmamış olsaydı bu çocuk İngilterede bir okulda başarısından dolayı burs kazanmış ve orada gidip okuyacaktı.

.Veli'nin ölmesinin en büyük nedeni de işte buydu başarılı bir Türk olmasıydı çünkü Türklerin hiçbir şekilde ilerlemesini istemiyordu .

1963 'ten beş altı sene sonra Rum silah zoru ile yapamadığını maddi yönden yapabilmek için bütün barikatlarını açtı .Türkler Rum tarafına gidebilir orada gezip işleyebilirdi Rum'un bizim ona işlememize ihtiyacı yoktu ama maddi yönden biz değil de

kendisi kalkınsın diyeböyle davranıyordu .Türk gün boyunca çalışır geceleri ise Rum'dan aldığı yine Rum'a verirdi yani eğlence yerlerine parasını harcardı .

(1963 , Lefkoşa)

AYFER DİMİLİLER

Çocuklar hafta sonları ve yaz tatilerinde Baf'ta bulunan annemin yanına gitmek isterdi. O tarihte ada içinde seyahat etmek o kadar zordu ki kendi arabamız olduğu halde yolculuklarımızı otobüsle yapardık , kendi arabamızla gitsek . Rumlar yoldan çevirirler ve bir daha akıbeti bilinmeyen bir yere giderlerdi en azından otobüs ile olunca kalabalık olur ve daha emniyetli olurdu .Benim ağabim 1963' ün Mart ayında otuzbeş yaşında daha kırk yaşında bile değildi ve üslerde çalışıyordu .İş giderken bir sabah onunda içinde bulunduğu on altı kişilik bir otobüsü yoldan Rumlar tarafından çevrilmiş ve bir daha bu on altı kişiden haber alınamamıştır.Otobüslerle Baf'a giderken Magosa barikatında bizi durdurarak baraka gibi bir odaya sokarak Rum polisleri bizi durdurur ve kadın polisler kadınları erkek polisler ise erkeklerin üstünü arar her tarafımızı yoklardı. Hiçbir zaman bizlere özellikle kadınlara karşı saygılı değillerdi .İstedikleri zaman erkek polisler barakadan içeri bakarak bizleri dikizlerdi ve bayan polisler bundan hiçbir rahatsızlık duymuyordu hatta aksine bizleri utandırdıkları ve işkence çektirdikleri içinde bu olaydan büyük zevk alanlarda vardı.

Yine böyle bir günde köyden dönüşte annemde bulunan cam eşyalarımın bir kısmını bir küfene koyup üstünü de örttüm ve bu örtünün üstünde samanla örtüm .Dönüşte Rumlar otobüsü durdurup eşyaları kontrol ederken benim köfünün içine tüfeği soktular olmaya ki bu köfünde silah saklarım diye sert bir cisime tüfekleri çarpınca köfünü yere döküp içindekilere bakıp bunların cam eşyaları olduğunu anlayınca köfünü daha bir hızla yere dökmeye başladılar.İçindeki cam eşyaların hepsi kırılmıştı ve bana sanki hiçbir şey olmamış gibi yere döktüklerini toplamamı emretiller .Bu olay beni o kadar üzmüştü ki şimdi size anlatamayacağım .Bize yaptıkları zorluklar işkenceler sadece bedenlerimize değil aynı

zamanda duygularımızda zarar vermeye çalışıyorlardı. Bu olayda yaptıklarına küçük bir örnektir, köye her gidip geldiğimizde bu gibi zorluklarla karşılaşırđık.

Köyden ayrılınca ailemiz bizi doğal olarak merak ederdi . Haberleşmede telefon olmadığı için daha doğrusu belli evlerde telefon olduğundan haberleşme hiçte kolay sağlanamıyordu ,köyde bulunan yakınlarımıza gelip giden akrabalarla ulaştırırdık .Yiyecek konusuna gelince tabi ki bunca sıkıntının yanında birde yiyecek sıkıntısı çekiyorduk herkes kendi evinde imkanlarıyla bir şeyler yetiştiriyor ve bunları yiyordu .

1963' ten sonra hep Türkiye askeri gelip bizi kurtaracak diye beklerdik .Yok bugün gelecekler yok falanca gün gelecekler diye ümit içinde beklerdik .Köfün'ye olayları meydana geldiğı zaman eğer bu olaydan sonra Türkler gelmezlerse başka hiçbir zaman gelmezler dedik . Köfünye olaylarında Rumlar birçok evi basmış insanları öldürmüş hatta yaşlı, yatalak bir adamı diri diri yatağında yakmışlardı biz dört gözle Türkiye'nin gelmesini bekliyorduk .

(1963 , Ayvarvara)

AYŞE KAVAZ

İki çocuk sahibi askeri terzihaneden emekli.

1963 olaylarının başladığı gece her zamanki gibi evimizde uyuyorduk saat gece yarısı ikide kapımız çaldı ve babam polis olduğu için babamı Atalasa'ya göreve çağırdılar biz o zaman Küçük Kaymaklı'da şimdiki otobüs terminalin arkasında oturuyorduk . Babam bu bölgenin daha salim olduğunu söylediği için biz evimizde kaldık. Bir yandan üç gündür eve gelmeyen babamı merak ederken bir yandan da bölgede çıkan çatışmalar yüzünden çok korkuyorduk . Karşımızda oturan Rum komuşularımız , banyonun su borularını keserek bizim olduğumuz bölgeye ateş açmışlardı .Türk komuşularımız av tüfekleriyle silahlanarak onlara karşılık veriyordu balkonlara, mevziye benzeyen barikatlar kurarak başlarınada miyfer gibi birşeyler giydiler ve orada bizleri ve kendilerini koruma görevini üslenmişlerdi.Aşağıda Rum okulu vardı,Rumların bu okulda toplandıkları haberini aldık .(Şehit Hüseyin Ruso Ortaokulu) bu olaylardan üç gün sonra Salı gecesi mücahitler bütün standart evlerini boşaltmışlar bizim haberimiz olmadığı için ,bizde bu t evlerden haber çıkmasını bekliyorduk .Yukarda olan insanlar evde olduğunu zanederek onlardan bir haber gelmesini bekliyorduk fakat onların kaçarken iki sokak aşağıda olmamıza rağmen bizlere haber verecek zamanları bile olmamış . Bütün komuşular hep bir yere toplanmaya karar verdik .Bize öyle geliyordu ki sanki birarada olursak Rumlar bize zarar vermeyecek bir şey yapmayacakmış gibi geliyordu . Silahlar atılırken bile biz evimizin gerekli işlerini yapıyorduk. Çıglık seslerini duyunca bütün işleri bırakarak annemin yanına gittik . Soyadları Bağzıbağlı olan komuşularımız babam evde olmadığını bildikleri için bizleri kendi evlerine çağırdılar beş altı aile hep bu eve toplandık

bizim arka komuşumuz Ayşe hanım isminde yaşlı ve çok şışman bir kadındı. Bizim ev ve onun evi arasında iki insan boyunda tel vardı. Rumların okullar yolundan insanları öldürerek geldiğini görünce o korku esnasında bu iki insan boyundaki teli o kiloda bir insanın korku ile kuş gibi utı .Tel nasıl olduğu gibi dururken, kadının nasıl geçtiğini şu anda bile anlayamıyorum , korku insana neler yaptırır mış da bizim haberimiz yoktum .Bu telden sadece kendi değil kızları kocası hepsi aynı şekilde geçmiştir.Onlar bahçeden bahçeye geçerek o yüksekten geçtiler bizler atlayamadığımız için ,kapıdan geçelim demeye kalktık . Biz başımızı çıkardığımız anda Rumlar bizi daramaya başladı.Bogazıbağlı komuşularımız siz yavaş yavaş kapıdan çıkın biz sizi koruyacağız dediler emekleyerek onların olduğu tarafa geçtik.Daha sonra evin erkekleri kadın ve çocukları korumak için dışarıya ıkıtlar evin içinde kalan kadınlar kocalarına ve oğulları tekrar kavuşmak için adaklarda bulunmaya başladılar. Erkekler tekrar gelerek bölgede kimsenin kalmadığını ve bizimde bir yolunu bulup Lefkoşa'nın merkezine Türklerin olduğu bölgerlere gitmemiz gerekli oldugunu söylediler .En çok çocuğu olan ailenin ilk başta gideceğini söylediler .En çok çocuklu ailede bizim ailemizdi annem ben ve beş kardeşimi de alarak merdivenin basamaklarını indigimiz anda tam arabanın yanına gideceğiz Rumlar bizi silahlarla daramaya başladılar önümüzden toprakların kalktığını görür tekrar evin içine girerdik.O esnada Rumlar Türk uçağının geçtiğini farkedip saldırılarını uçaklara doğru yönelttiler .Bizde bunları fırsat bilerek arabalara bindik komuşumuz Raşit Boğazıbağlı arabayı sürmeye başladı. Türklerin parolası sağ el yukarıda beyaz mendil sallayarak arabaların içinde seyahat etmekte .Biz o arabanın içinde etten bir kale olmuştuk tren yoluna geldigimiz zaman bir ev boyu yüksekliğinde toprak yığını ile karşılaştık .Arabayı sola sürünce belediye adamları ile karşılaştık bize daha ileriye gitmememizi orada Rumların

olduğunu söylediler. Tek çaremiz o toprak yığınının geçmekti bir ev boyundaki toprak yığınının okadar süratle ile geçtik . Girne Kapısına gelince burçların üstünde sakalı sakalı mücahitler, kaldırımlarda Türk bayrakları bizim geçişimizi gören insanlar geçmiş olsun dileklerinde bulunuyordu. Girne Kapısı tellerle kesili idi bizim ailemiz Ayluga kilisesinin yanında olduğu için oraya gitmemiz gerekiyordu. Her tarafta ellerinde av tüfekleri sakalı mücahitler vardı .Ayluga kilisesinin yanına gelince arabadan inerek ağlaya ağlaya nenemin evine gideceğimize teyzemin evine gittik. O heyecanla hepimiz ağlaşmaya başladık. Annem kardeşlerimizi saydığı zaman , birde baktık ki dokuz yaşında olan üçüncü kardeşim ortalıklarda olmadığını gördük .Annem telaşa düşmeye başladı .Evdemi bıraktık ? Kaymaklı'da mı? yoksa arabayla indigimiz kilisenin yanında mı bıraktık? İndigimiz yere gidip baktığımız zaman kardeşimi bir köşede ağlayarak etrafına bakınıyordu .Nenemin yanında dokuz ay kaldık Atalasa'da Rumlar Türk polisleri esir almaya başlamışlardı .Babam da bir arkadaşını yanına alarak oradan kaçır Avcılar kulübü Türklerin mevzileri idi .Babamların Rum tarafından son sürat geldiğini gören Türkler babamlara ateş açmaya başlamış ,aralarından biri babamın çavuş olduğunu anlamış . Biz babamı bir hafta sonra gördük, babam bizi görünce bizlere yatak yiyecek getirdi.

(1964 , Lefkoşa)

CEMALİYE CİNEL

1963 'te Gemiler yola çıktı çıkıyor haberleri köyde dolaşırken , ben kardeşlerinle evde iken babam köyün diğer erkekleri ve gençleri ile mevzilerde bulunuyordu .Evde olan herkes radyonun başında gelen haberleri dinliyorduk. Eskiden ne televizyon, nede bugünkü gibi elektrikli radyo yoktu .Tek haber kaynağımız pille çalışan bu radyolardı.1968 yılında Türkiye'de dönemin başbakanı Demirel savaş gemilerin Kıbrıs'a doğru yola çıkmasını emretmiş .Bu haberini duyunca ben ve kız kardeşim , sevincimizden ayağımıza terliklerimizi giymeden mevzilere babamlara haber vermek için koşturmaya başladık fakat tüm heyecanımız yarıda kalmıştı .Böyle bir çıkarma olmadı. Nedeni bilinmeyen bir olaydan dolayı gemiler tekrar Türkiye'ye dönüş yaptı . Bizde ise büyük bir hayal kırıklığı bırakmıştı .

(1963 Görneç)

CEMİL BAYHANLI

Zümrüt köyde oturuyor.

1963 olayları başladığı zaman köyümüzü Rumlar sarmaya başlamıştı Leyla adında bir kadın hamile olduğu için Lefkoşa'ya hastahaneye gitmesi gerekiyordu .Dayısı olan Münir bey ile beraber Lefkoşa'ya gelmek için polisten izin alarak yola çıktık elimizde izin belgeleri olduğu halde Rumlar bizi esir aldılar. Leylay'ı da Rum hastahanesine götürdüler .Bizi tutuklayıp sorguya çekmeye başladılar. Bizlere Teşkilatamıyız , görevimiz nedir ? Hangi eylemlerde ve nerede bulunduk diye bizi sorgulamaya başladılar .Bizden laf çıkmayınca türlü türlü işkencelerle bizleri bezdirmeye çalıştılar .Bu işkencelerin neler olduğunu şu anda anlatmak istemiyorum fakat şunu söyleyebilirim ki bu işkenceler o kadar çok bizi canımızdan bezdirmişti ki intihar etmeyi bile denedim fakat bu canı veren de Allah alanda bu çabalarımın hepsi başarısızlıkla sonuçlandı .Bizim tek istediğimiz doğurmakta olan bir kadına yardım etmektir .İşkenceler bitince bizi serbest bıraktılar hastahaneye gittiğimiz zaman hastayı neden bu kadar uzun zamandır aramadığımız için birde doktorlardan laf işittik .

(Cemil bey bu olayları anlatırken sanki çok gizli bir olay anlatırmış gibi kısık sesle anlatır)

1963 hadiselerinden sonra köyde can güvenliğimizin kalmadığını anlayınca çocuklarımı ve eşimi de alarak Lefkoşa'ya göç ettik .Bu göç o kadar zor şartlarda oldu ki ilk başta bu günkü Şehit Tuncer ilkokulunda yaklaşık bir buçuk sene kadar kaldık .Bazıları akrabaları olanlar

Lefkosa'ya gelip bu akrabalarının yanına kaldılar , kimisi ise evlerinden ayrılar Ermenilerin evine yerleşti .Bizim gibi akrabası olmayan kimseler ise okulda kalmaya devam etti .Birçok okul bizim durumumuzda olan kişilerle doluydu . Bir sınıfta beş atı aile bir arada kalıyorduk ,daha sonra meclisin karşısında baraka gibi bir odaya taşındık burası bizim gözümüze çok güzel görünmüştü .Okuldaki sınıftan sonra sadece kendi ailemizin yaşadığı bir yerdi .Köyde kalan tarlalarımız Rumalar tarafınmdan ekilmeye başlamıştı .Bu tarlaları bizden küçük bir miktar karşılığı daha doğrusu bir aylık kira parasına tarlalarımızı bizden satın almak istedikleri halde ,ekip değerlendiremediğimizden dolayı ne verirlerse kabul etmek zorundaydık.Fakat biz tarlamızı satmamıştık çünkü devlet büyükleri tarafından Türk mallarını satmama kararı alınmıştı .

İşsizlik ve parasızlık kol gezdiği için ailemi, kaynıma emanet ederek, üslerde çalışmak için Beyarmudun'a gittim Rumlar yolda Türk kimlik kartımı aldılar ve kartı parçaladılar beş altı ay burada işledikten sonra kısa süreli bir ateşkes oldu ve bu ateşkes sayesinde ailemin yanına gidip gelme imkanı doğdu . Şehirler arasına barikatlar kurulmuştu gideceğimiz yerlere bu barikatlardan kontrolden geçerek gidiyorduk .

Girne Rumların elinde bulunmasına rağmen Rumlar güneyden Girne'ye geçecekleri zaman haftada bir kere olmak üzere Kermiya bölgesinden başlayarak Barış Gücü eşliğinde başta ortada ve sonda Barış Gücü arabaları ile Gönyeli'ye oradan da Girne'ye giderlerdi .Dönüşte de yine aynı Barış Gücü eşliğinde gerçekleştirdi. Türklerden izinsiz gizli olarak Girne'ye geçeceklerinde .Beş parmak dağında olan dağ yolunu kullanırlardı ,dağdan Girne'ye doğru inerlerdi . Bu yolun daha uzun olmasına rağmen istedikleri zaman gidip gelmeleri açısından daha rahat bir yoldu . Biz de Güney tarafına giderken aynı işlem uygulanırdı fakat bir farkla

bizim askerlerimiz hiçbir zaman onları sıkıntıya sokacak onların gururlarını rahatsız edecek bir davranışta bulunuyorlardı.

(1963 , Peristerona , Lefkoşa)

GÜLTEN ERLAT

1960' tan 1963'e kadar hiçbir olay olmadı fakat siyasi olarak bir çok haraketler vardı . Dr Küçük Cumhurbaşkanı muavini Denктаş Cemat Meclisi başkanı idi , fakat Makaryos ile anlaşıyorlardı . Bunun nedeni ise Başpiskopos Makaryos tüm bu olayları kışkırtan E.O.K.A 'yı kuran kişi olduğu ve Türk düşmanlığı nedeniyle , Türkler onu hiç sevmiyordu .Bizde komşumuzun köpeğinin adını Makaryos koymuştuk .Olaylarda her gün bir yerde kimi öldürdüler ne oldu diye her gün haberleri dinlerdik pilli radyolar yeni çıkmıştı sabah öyle ve akşam ki Türkçe İngilizce ve Rumca yayınlanan haberleri yakından takip ederdik . Makaryos gizli gizli hazırlıklar yapmaya başlamıştı . Annemler Lapta'da kalmıştı ben Ağabeyim ve yengemle beraber Lefkoşa' da kalıyordum .Ağabeyim Teşkılatla olduğundan dolayı Rum'un tekrar harikete geçeceğini baskın yapacağı haber ini almıştı . Aralık ayı Rumların Kirismaslarıdır ,ne yaparlarsa bu günlerde yaparlar dendi . Nüfusu ikiyüz üç yüz kişi olan Lapta gibi Türk bölgeleri kalabalık bölgelere yerleştirmeye başladılar , çünkü nüfusu az olan insanları öldürmek daha kolaydır ,kalabalık bölgeler daha çok dirençli olurlar .Lapta halkının kimisini Lefkoşa'ya kimisini Boğaz'a taşıdılar bir haftalık ihyacımızıda yanımıza almamızı söylediler .Biz Ağabeyim ve yengemin evine yakın olduğundan Küçük Kaymaklı'ya taşınmıştık .Günlük yaşantımızda içimizde bir korku vardı .

(1963 , Lapta)

HİDAYET CÖMERTEL

1963'te tüm memurların aylığı otuz liraydı.İsteyen memurlar dağlardaki askerlere maaşlarından bir miktarını gönderirlerdi .Ben dağda bulunan askerlere , evde bulunan manzemelerle bu askerlerin dikişlerini dikerler. Komuşularla beraber dağdaki askerlere yemek yapıp gönderirdik.Bu yemekler genelde birkaç gün dayanan yemekler olurdu. Yine bu askerlere hırka kazak ve şapkalar işlerdim. Bu erzakları kadın kollarında bulunan ve araba kullanan kadınlar askerlere ulaştırırlardı .Uzun zaman böyle idare edildi.

Gece silah sesleri ile uyandım Silah sesleri Atleks'in olduğu bölgeden geliyordu .Oradaki akrabalarımızın vurulmuş olacağı enişesi ile irkildim fakat duyduğum o silah sesi, benim kardeşimi vurup şehit eden silahtan çıkmıştı.1963 olaylarında erkek kardeşim dökümcü Muhip şehit olmuştu .O da teşkilat'ta görevliydi .Evli ve en büyüğü altı yaşında üç tane çocuğu vardı.

Muhip'in teşkilataki görevi bomba yapmaktı .Bomba yapar ve bizim evde bulgurların yiyecek sandıklarının içine saklardık .Muhip'in her zaman göreve çıktığı dört arkadaşı vardı.Bu beşliye Kovan Beyi derlerdi .Arı gibi hızlı çalıştıkları için bu lakabı almışlardı .Onunla beraber o gün iki kişi daha şehit olmuştu bu günkü şehit Tuncer ilkokuluna isim veren Tuncer Aziz ve benim kardeşim Muhip ve şu anda adını anımsamadığım bir arkadaşı da şehit olmuştu . Beş kişi olarak gittikleri görevlerinden sadece Yılmaz Bora ile Vural bey hayatta kalmışlardı . O zaman Ailesini banyoda şehit veren binbaşının evini kurtarmaya gittiklerini söylemişlerdi .

Benim kardeşim gibi eşimde T.M.T görevliydi uzak mevzilerde çarpıştığından dolayı benim gibi eşleri yanlarında olmayan birçok kadın ve çocukla beraber, 1963 olayları patlak verince

on beş kişilik guruplarla halinde bir wolgswagen marka arabasının arkasında Atatürk ilkokuluna gittik .Burada kardeşimin şehit olduğunu İkokula gelen gazetelerden öğrendim.Küçük kardeşim gelerek abla sana bir şey söyleyeyim ama sakın bir çılgınlık yapma dedi . Gazeteyi bana gösterdiğinde altıncı sırada kardeşimin şehit olduğunu yazılıydı. O zaman böyle konuştuğum gibi duramadım , duramadım sinir kırizi geçirdim bizimle beraber olan annem çarşafını çıkarıp dışarı fırladı ,nice oğlunu bulacakmış fakat yapabileceği hiç bir şey yoktu . Bizlere her gün anons yaparak şehit olan yakınlarımızı duyuruyorlardı. Muhib'in şehit olmadığını ve gizlice bomba , silah yaptıp tamir ettiğini söylüyorlardı .Kendisi zannatkardı fakat anneme başsağlığı bildiren bir belge gelmişti ama biz yine de öldüğüne inanmak istemiyorduk .

Savaş sona erince Şehitliğe gittik ve orada Muhib'in mezarıyla karşılaştık . Muhib'in şehit olduğu gece eşim terşkilatta olmasından dolayı onu göreve çağırdılar . Mağdur durumda olan insanları güvenli yerler bulmakla görevlendirilmişti . O insanları Selmiye Caminin bölgesine , sinemalara ilkokularda yerleştirmekle meşkuldu . Eşim Nevzat Uzunoğlu birde gazeteci ile beraber binbaşının evine gittikleri zaman yerler de pasta artıkları takma dişi olan bir kadının dişi tavana yapışmış banyo kanlar içinde kadın çocuklarını korumak için onların üzerine yatmış bir şekilde idi. Benim eşim bu manzarayı gözleri ile gördü .Evin kapısının arkasında bir inilti duyulmuş ve bir kadın, kadına yardım etmeye çalışmışlar arkamı tutmayın yaralıyım dediği zaman, arkasına baktıklarında kadının arkasında bir insanın elinin rahatça girebileceği derinlikte bir yaranın olduğunu söylemişti .O evde sağ kalıp yaralananlarda olmuş ,vahşice can verenlerde olmuştur.

(1963 , Lefkoşa)

MÜNİSE KAVAS

72 Yaşında altı çocuk , sekiz torun sahibi.

Arpalık köyü sakinlerinden Altı Şubat 1964' te köyü Rumlar bastı, herşeyi yakıp yıktılar köyde oturulacak hiçbir yer bırakmadılar ve Köy halkı Akıncılar göç etmiştir Arpalılar bugün Akçay'da oturuyorlar.

Şu anda Lefkoşa Belediye evlerinde oturan Münise hanım 1963 Olaylarında tüm komşu kadınlarıyla bir gece otururken evin balkonundan, Rumlar Bohiya diye bağırırdı (can kurtaran yok mu?) bizimkiler ise ses çıkarmayın ,çocuk bahçesinde direler (Çağlayan) diyorlardı . Rumlar çocuk bahçesini basmışlar ve birbirlerini katletmeye başlamışlardı.Bu olayların Türklerde sığıracaklarını bilen halkın, bir kısmı ile sinama da saklanmak zorunda kalmıştır. Bende çocuklarımı alarak , komuşularım Sinamaya sığınınca yanında eşim olmadığı için çocuklarla surlar içinde, Bodamyalı sokakta oturan kız kardeşinin yanına gittim . Evde üç aile kalmaktaydık. Bir ay sonra İngiliz askerlerinin eşliğinde evlerimize döndük o günlerde “ Geceleri hiç uyuyamıyordum, çünkü herhangi bir saldırı anında komuşularımız giderse korkusuyla tüm gece resmen komuşularımızın ve mahallenin bekçisi olmuştum. İngiliz askerleri her gece bizleri kontrol eder ver bir istegimiz olup olmadığını sorardı .Mahalleli yine benim evimde toplandıkları bir gün aman şimdi Rumlar geliyor çocuklarımıza bir şey yapar mı ? gibi bir konuşma sırasında ben bayıldım aslen akrabamız da olan polis memuru İbrahim bey bana böyle telaşa kapılmamamı ve ben ölürsem çocuklarımın ne olacağını bana hatırlattı o zamanlar otuz altı yaşlarındaydım .Her gece korku içinde geçirdi.

(1963 , Küçük Kaymaklı)

ZİHNİ SALİH YALCIN

Salih bey Limasol'un Aleftora köyünde doğdu.

Otuz altı sene önce Kaymaklı'dan Rumların saldırılarına maruz kalarak evlerini terketmek zorunda kalmıştır. 1963 Aralığın da Rumların saldırılarına uğrayarak 23 Aralıkta Hamitköy'e göç edişimizi anlatıyorum .

Yirmi Aralığı, yirmi bir Aralığa bağlayan gece bizde bir misafir olarak kalan akrabamız gece yarısı sinemadan döndüğün de Tahtakale'de iki Türk'ün Rumlar tarafından öldürüldüğünü söylemişti .O sıralarda bizde evlerde silah seslerini duymaya başlamıştık .Bu haberi duyduktan sonra silah sesleri giderek yaklaşmaya başladı .Bizim bölgedeki gençlerin onlara karşılık verdiğini av tüfeklerinin seslerinden anlamıştık .Gece böyle silah seslerinin korkusuyla devam etti ertesi gün yenik düşen Türk bölgelerini Rumların istila ettiğini öğrendik evlerimizin önünden geçenler evimizi terk etmemizi söylüyorlardı.

Yirmi bir Aralık akşamı tüm komşular bir evde toplanmıştık av tüfeği alan her Türk erkeği Rumlara karşılık veriyordu fakat Rumlar hazırlıklı ve kalabalık oldukları için bulunduğumuz bölgeyi daha iyi savunamadığımızdan dolayı yirmi üç, Aralıkta tüm Küçükkaymaklı halkı anayol üzerindeki tuğla fabrikasının önünde toplandık .

Bu arada öğretmen Hüseyin Ruso'nun şehit edildiğini duyduk . Rumlara karşı bizleri savunan Türklerin güçlerinin azalmaya başladığını anlayınca tuğla fabrikasının önünü de terk etmemiz gerektiği haberini bizlere ulaştırdılar .Tek yol Hamitköy'e sığınmaktı burası en yakın Türk köyü idi .Arabalara üst üste binecek şekilde yerleştirildik ,bir ara o zaman dokuz yaşında olan büyük kızımı kaybettiğimi anladım telaşla bağırmaya başladım. Çocuğum başka bir akrabamızın yanında bulunuyormuş fakat ben telaştan bunu unutmuşum . Eşim ve beş

çocuğum ile beraber bizim gibi beş çocuklu bir aile wolsvagen arabaya bindik şu anda düşünüyorum da o arabaya nasıl sığdığımızı aklım almıyor . Küçük, büyük herkes Hamitköy'e sığınmıştık, bizi bu köyün kahvehanesine yerleştirdiler . Yakınlarının ölüm haberlerini alanlar fenalık geçiriyorlardı, bir yandan onlara üzülrken bir yandan da eşim ve beş çocuğumun, sızlanmalarına , sıkıntılarına cevap vermeye çalışıyordum . Bir yandan soğuk bir yandan açlık çocukları bezdirmişti çocukların en büyüğü dokuz en küçükleri ise ikizler iki yaşındaydı , hepsi açlıktan ağlıyorlardı. Yanımızda bulunan kadının çantasından çıkarıp dilim dilim kestiği ekmeğin tadını büyük kızım hala söylüyor, havanın çok soğuk olmasından dolayı tüm camları kırık olan bu kahvehanede kalmamızın imkanı yoktu bir eve sığınmak zorunlu olmuştu . Birkaç aile anlaşarak bir evin kapısını çaldık bizi çok iyi karşıladılar ve evlerini bize açtılar yorgun , aç ve bitkin iken içtiğimiz sıcak çorba ve çaylar ilaç gibi gelmişti. Dar bir halının üstüne eşim çocukları sıralayarak yatırdı. Kendiside oturarak geceyi geçirdi ben diğer erkeklerle hayvanların barındığı buğday ve arpaların üzerinde uyuduk ve böylece on bir gece geçti yediklerimiz bitta dediğimiz hamur ve ekmekti ,üç gün bulgur çorbası içtik şimdi içilemeyecek lezzete olan bu çorba bize çok lezzetli gelmişti .O kadar ki yeni eve taşınınca kızımın ısrarı üzerine eşim bu çorbayı pişirmişti fakat hiçbirimiz bu çorbayı içememiştik Aç olduğumuz zaman bu çorba bize çok lezzetli gelmişti .Hamitköy'e gelip yerleşmemiz hep silah sesleri ile olmuştur fakat biz bu köye gelince silah sesleri kesilmişti çünkü Rumların istediği olmuş ve bizi evlerimizden etmişlerdi. Birçok gençlerimizi öldürmüşlerdi gündüz yüksek tepelere çıkıp baktığımızda evlerimizden yükselen dumanları görüyorduk .Rumlar öçlerini evlerimizi yakarak alıyorlardı, evlerimize dönmenin imkansız olduğunu anlıyorduk .Hamitköy'de ki evde on bir gün misafir olarak kaldıktan sonra Kızılay'ın getirdiği çadırları aldık her çadırda iki aile kalıyordu kuru soğuk ve esen rüzgarlarla çok zor şartlarda

çadırlarımızı kurduk fakat nemli ve soğuk olan toprağa yatmak o kadar zordu ki nemli toprakta kalınmayacağını anlayınca misafir kaldığımız eve tekrar gittiğimiz zaman onların ihtiyaçlı başka bir aileyi yanlarına aldıklarını öğrendim .Evin sahibi bizi görünce çok üzüldü ve ağladı fakat bize yapabileceği tek yardım yorgan ve fener vermektir .Aldıklarımızla geri döndük ve çalı çırpı toplayarak çadırın içine serdik bunların üzerine yorganlarımızı yerleştirdik geceyi burada geçirdik fakat çocuklarla burada kalmanın imkanı yoktu bir arkadaşımı da yanıma alarak terk ettiğim evimize gitmeye karar verdim . Eve gittiğim zaman evin kapısının açık olduğunu ve dolapta ki bütün erzaklar yola ve evin içine saçılmıştı . O zaman fırın olarak kullandığımız islim , bıçak çatal ve tabakları ve kümeden de birkaç tavuk alarak çocuk arabasına yükledim . Hamitköy'e döndüm ve çevreden gelen yiyecek ve içeceklerle iki ay Hamitköy'e de yaşadık daha sonra kimimiz göçmen evlerine kimimiz kiralık evlere yerleştik yaşamlarımızı tekrar sıfırdan başlayarak sürdürdük.

(1963 , Küçükkaymaklı)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
1974 YILINDAKİ OLAYLAR

AHMET ERLAT

15 Temmuz 1974'te Rum kendi aralarında Makaryos'u öldürmeye kalktılar . Nikos Samsun'u Cumhurbaşkanı ilan ettiler bir nevi darbe yaptılar . Nikos Samsunu'un Yunan yanlısıydı .Niyeti tüm Türkleri kesmekti aradan beş gün geçti herkes görevine gittikten sonra herkes mevzisine gidecek diye haber verdiler .Benim görevim 1963- 1971 'e kadar görev yaptığım Boğaz sancağına gidecektim . 20 Temmuz Cumartesi sabahı hepimize bir haber geldi herkes mevzisinin önüne beyaz bir çarşaf sersin Türk uçaklar gelecekmiş dediler Gerçektende 20 Temmuz sabahı gün ışımaya başlayınca Doğru yolun üstünde bulunan bir Rum kilisesinin üstüne ilk bombayı attı ben bu olayı gözümle gördüm .Bu kilisenin özelği içi Yunan askeri doluydu .Doğru yolun karşı dağı Billele dağı hep Rum ve Yunan askeri idi ,güneş çıkmaya başlayınca Türk askerleri paraşütlerle atlamaya başladı. Kırmı ovasını askerlerle doluydu bu olaylar Cumartesi oluyordu. Girne de bulunan çıkarma plajına gemilerle askerler geliyordu .Pazar akşam üzeri günü taarruzlar başladı.Biz Girne'nin düştüğünü şu anda dar boğaz dediğimiz yerden Türk tanklarını geldiğini görünce anladık. Rumun niyeti Dağyolu ,Kırmı arasındaki yolu tutarak Girne ve Lefkoşa yolundan saglanan haberleşmeyi kesmek istiyordu.

Türk paraşütlü askerleri adaya gelene kadar biz silahlarımızı kullanmıyorduk hatta Billele muhtarının oğlunu camiye kadar gelerek çocuğu şehit etmişti .İki günde Rumun bizden aldığı yerleri teker teker geri aldık Dağın üstündeki kilisenin üzerinde uçakların bombalamasına rağmen ,Rum bayrağının dalgalandığını

görüyoruz. Beni bir arkadaşım ile beraber dağdan Rumların inebileceği ihtimali üzerine nöbetçi koydular. Sabaha kadar orada nöbette bekledik. Sahah gözlerimize inanmadık Rum bayrağının yerinde Türk bayrağı dalgalanıyordu . Uçların yapamadıklarını Türk komandoları büyük bir cesaret ve özveri ile başarmışlardı .

(1974 , Girne)

AYFER YALCIN DİMİLİLER

1974 Barış haraketinden bir gece önce çıkarma yapılacak diye bir söylenti duyduk. Böyle söylentileri çok duymuştuk ama ben yinede o gece çocuklara hiçbir şey söylemeden elbiseli yattım ve elimizde olan bütün parayı göğsüme kodum. O zamanlar Kermiya bölgesinde olan evimiz Yunan Alayı ve Türk Alayının tam ortasında idi yani tam sınırda bulunuyorduk . Sabaha karşı hiç unutmam bir yaylım ateşi ile uyandık .Rumların attığı on beş yirmi tane kurşun yatak odamızın duvarına saplandı hemen radyoyu açtım çünkü bu çatışma kendi aralarında mı ? yoksa bizimkilerle mi? diye merak ediyordum .Onbeş gün önce kendi aralarında da çatışmışlardı ve iç savaşları da vardı .Radyoyu açtığım zaman Rauf Denктаş'ın kendi sesiyle Türkiye'nin adanın dört bir tarafından çıkarma yaptığını duyurduğunu işittim . Hemen çocukları kaldırıp giydirdim çocuklar evimizin hemen yanında olan fırından ekmek almaya gittiler , ben onları beklerken sanki dağlardan papatyalar yağıyordu . Papatya gibi paraşütler yağıyordu. Bir ay önce akrabalarımız Avusturya'ya göç etmişlerdi. bizimde gitmek için tüm evraklarımız hazır idi fakat son anda gitmekten vazgeçtik . On beş yaşında olan oğlum "İyi ki anne , iyi ki gitmedik eğer gitseydik bu güzeliği bu mutluluğu tadamayacaktı "dedi.

(1974 , Lefkoşa)

AYŞE KAVAS

1974 'te askeri dikim evinde çalışıyordum . Bir gün önce gelen Sancağın konuşmalarından barış haraketinin olacağını anlamıştık .İşten çıkıpta Girne kapısının öñü Türk bayrakları ile dolu olduğunu gördük eve gidince annem ve kardeşlerime komuşularımıza çıkartmanın olacağını söyledim . ilk başta kimse inanmadı fakat ben onlara her ihtimale karşı giyinik yatmalarını çünkü bizim daha önce evimizden hiçbirşey almadan bir kuruşsuz kaçtığımızı hatırlattım .

Kardeşlerim giyinmiş olarak yattılar üç buçukta gelip babamı aldılar .Polislikten emekli olduğu halde teşkilatta görevi vardı .Görevi bu günkü Efruz apartmanının üzerinde idi kızkardeşlerim heyecandan titremeye başladı ,sabaha yakın ezan okunurken dağın arkasından gelen helikopterlerin ucu göründü arkası arkasına çekirge gibi bu gün Göçmenköy'de bulunan soyal konutların olduğu bölge boşluk tarlaydı , domuzburnundada Rumların çok kuvvetli mevzileri vardı .Helikopterler ilk önce bez bebekleri aşağıya attılar , böylece Rum saldırıların nereden geldiğini ve rüzgarın yönünü öğreniyorlardı .Pıtır pıtır aşağıya düşüyorlardı bu olanları biz evimizden film izler gibi izliyorduk fakat bir farkla büyük bir korku ve saf gerçeikle . Kimi askerin paraşütü geç açılıp Rum tarafıma gidiyor , kimisi hiç açılmayıp yere çakılıyordu biz olduğumuz yerde heyecandan ölüyorduk hapisanenin olduğu yerlerde çingeneler kalıyordu.Yere düşen Türk askerlerine bu çingeneler çok yardımcı oluyor. Onlara hangi yöne gitmeleri gerektiğini söylüyordu . Askerler o kadar rahat yürüyordu ki sanki bu işi her zaman yapıyorlardı kimilerini kışlalara kimisini mahallelere dağıtılar daha sonra anlatılanlara göre Kermiya bölgesinde ağaçların üstünde takılı kalan Türk askerlerini

AYŞE NİNE

Rumlar sürekli olarak bizleri Paşaköy'deki evimizde taciz ederlerdi, hiçbir şey yapmazlarsa kapıları pencereleri taşlarlardı. Yine Rum komşularımızdan bir tanesi madem sizi bu kadar rahatsız ediyorlar gece hazırlanın sizi gizlice Vadili köyüne götüreyim demişti .Biz gece yanımıza aldığımız birkaç parca eşyamızla bu komşumuzun arabasına binerek Vadili'ye gittik . Sabahtan bizlerin evde olmadığını anlayan Rumlar , yine bizim birbaşka Rum komşumuzdan bizi Vadili'ye götüreni öğrenmişler ve bu adamın karısını köy meydanına götürerek ibret olsun diye upuzun olan saçlarını kökünden kazımışlar bu da yetmemiş ve kocasını da kendinide bayılana kadar dövmüşlerdir .Kendilerine bile acımadan bu daavranışlarda bulunuyorlardı.Biz 1974' ten sonra tekrar Paşaköy'deki bu evde yaşamımızı sürdürdük .Eşimi de yine bu evde kaybettim .

(1974 , Vadili)

Rumlar ağaçların üzerinde öldürmüşlerdi .İki üç asker bir kadından su istemiş tam suyu içeceği sırada Rumlar bu askerleri arkasından vurmuştur .Bizim evimiz çatı olduğu için o bölgenin komutanı bizi damı beton olan bir eve götürdüler . Bunun nedeni ise bombardıman esnasında bizim evimizin çatısı uçabilirdi .Bizi yeni evli bir çiftin evine götürdüler .Bu genç çift o esnada evde bulunmadığı için askerler kapıyı kırarak ,evin içine girdi .Kimi sündürme de kimisi mutfakta yattık .Domuzburnun'da saat ikide bombalanacağını söylediler hepimiz yere yatarak başımızı ellerimizin arasına almamızı söyledi . Domuzburunda bulunan büyük Rum cephanelik artık Türklerin eline geçmişti kısa bir müddet sonra evlerimize geri döndük. Askeri terzihanede çalıştığım için beni ve arkadaşlarımı tekrar işe çağırdılar silahlı asker gözetiminde işe gidip geliyorduk . ikinci hariket olduğu zaman kardeşim Osman Abohar'da evliydi karısı ve çocukları ile beraber kalıyordu .Küçük kardeşim Mehmet asker olduğu için dağ çıkmıştı Mehmet dağda bulunduğundan ondan haber alamıyorduk bir gün aniden Rum tarafından buldukları bir arabayla Mehmet bir iki saatliğine eve geldi ve daha sonra tekrar dağa dönmüştü Mehmet çarpışmadan hiç korkmadığı için çok cesur bir çocuktü .

(1974 , Lefkoşa)

CEMALİYE CİNEL

1974 bugünkü Haspolat sanayi bölgesinde Rumlarla beraber tuğla fabrikasında çalışıyordum . Rumlar birbirleriyle atışmaya başlayarak hükümeti devirince , bizi kendisi Rum olan patronumuz beni ve Türk arkadaşlarımı arabasına bindirerek köyümüze gidebilmemiz için Cihangir köyüne bıraktı. Cihangir' den Yeniceköy'e oradanda köyümüze geçtik .

20 Temmuz 1974 Barış Hariketine kadar köyümüzde hiçbir çatışma olmadı. Çatışmalar yirmi Temmuzdan sonra gerçekleşti .Birinci hariketten sonra Görneç yani bizim köyün hemen hemen erkekler dışında hepsi ovaya kaçtı .Annem ekmek yoğurduktan sonra ekmeklerimizi de alarak ovaya gittik. Manastır (Çukurova), Beyköy ,Abohor, Yeniceköy Kalavaç köyleri hepsi düşmüştü tüm bu köy halkları dağa doğru olan Çatoz ,Gonetra köyüne doğru kaçmışlardı .Türkler Rumları kovalıyor onlarda ,kaçarken Rumar önlerindeki köylere zarar vererek ilerliyordu . Rumlar bu köyleri ele geçirmiş buldukları halkıda esir almıştı biz olduğumuz bölgeden bu gün Alevkayası pikniklik bölgesine sigaranın parlak kağıdı gibi bomba düşerken görürdük . Bu bombaları Türk uçakları atıyordu çünkü bu bölgede Rumların mevzisi idi.Savaştan sonra bu bölgeye babamla mantar toplamaya gittigimiz zaman iki üç metre ara ile Rumların bu bölgede yıkılmış mevzilerini gördük Alevkayası bölgesinden Rumlar bizim köyümüzü bombalıyorlardı .Herkes, kaçan kaçana insanlar ellerindekilerle bir yerlere koşturuyor sanki bir kıyamet günü yaşanıyor hissi vardı.O kadar insanlar dökülmüştü, dağlara ,yollara ,ovalara herkes bir yerde idi Balıkesir'de insanlar kaçarken yanlarına hiçbir şey almamışlar ve ağlayan bebekleri usturmak için birkaç erkek balaların içine saklana saklana evlerine gelerek bu bebeklere yiyecek getirmişlerdi .

Ovada Taner Şah'ın kardeşi , beş altı yaşındaki çocuk açlıktan bayılmıştı.Üç dört gün bizlerde aç kaldık .Dağda ovada keçilerin sütü sağılmadığı için memeleri sisti ,ama ne şişme Bayılan çocuğa keçinin sütünü sagarak çiğ içirdilerde çocuk öyle kendine geldi onbeş gün ovada bu şartlar içinde yaşadık . Bir köy ekmeğini ince dilimlerle keserek onbeş yirmi kişiye verirlerdi açlıktan hepimize uyuku gelirdi .Şimdi bir parça ekmeğin bile çöpe atıldığını görünce içim parçalanır biz ovada iken o bir parça ekmeğin bizim için nerdeyse bir hayattı o acı hala daha içimdedir Çatoz'un yarısı Türk yarısı Rum'du , buradaki un değirmenlerinde buğday öğüdür un yaparlardı .Babam bulunduğumuz bölgeden eşekle Çatoz'a giderek halamın evinden buğday alırdı eniştemin ölüsü üç gün evde kaldı ve üç günden sonra mahalleli toplanarak eniştemi caminin avlusuna gömdüler .İsmi Ahmet Kene idi . Babamın bizlere getirdiği ekmeğin buğdayın kokusu açlıktan uzakta olsa bile bizlere vuruyordu .Köy düştüğü zaman babam ertesi gün köye sızma yaptı .Kardeşimin İbrahim ayağı alçıda idi.Elinde Türk bayrağı ile Türk askerini karşılamaya gitti fakat gelen Rumlardı ve kardesimide esir aldılardı . Rumlar sizin köyün yeşil gözlü kızları vardı onlar nerede diye sorarlarmış .Şirket Cemal dayının evinde kızlarının mücahit elbiseleri ile resimleri vardı .O zaman kızlarıda isteklerine göre mücahit olarak alırlardı .Rumlar evde resimlerini gördükleri bu kızlarıda esirlerin içinde arıyorlardı .Babam Şirket Cemal dayı ve İnce Salih geceleri ovadan inerek köyün kızlarını ovaya kaçıırırlardı bunun nedeni ise Rumlar köyden ayrılırken bu kızlara tecavüz edeceklerinden korkarlardı . Köyümüzün altı , yediyüz kişilik bir nüfusu vardı . Ovada yaz sıcakında,onbeş gün yıkanmamaya dayanamayarak Ayharıda köyüne sığındık köyün dışında yarım bir inşhatın içine sığındık babam hiç durmazdı .Gecenin karanlığında eşekleride alarak torbaların içine kavun karpuz doldururdu su yerine bu karpuz kavunları yerdik .

On beş gün ovada kaldığımız süre içinde, Rumlar Serdarlı köyü üst kısmında Görneç ve Serdarlı arasında tepenin altına geldiler .Serdarlı köyü yüksekte kaldığından sahra topu ile köyü dövüyorlardı ne zaman ki Türk uçağı Serdarlı'nın üstünden Ulukışla köyünün top sahasını bombaladığı zaman uçakların Serdarlı'nın üstünden geçtiği anlarda Rumlar ateşkes yapar uçaklar geçince tekrar silah atmaya başlarlardı .Kadın çocuk ve yaşlılarla erkeklerin bir kısmı bizimle beraber ovada iken köyde kalan halkın dörte üçünün rumlar tarafından esir alındığını okulu karargah olarak kullanmışlar ve erkekleri yüzün koynu yatırarak öldürmeyi planlıyorlarmış.Rahmetlik Kaptan Değirmenlik'ten gelen Rum öldürmemelerini bunların hocanın köyü olduğunu söyleyince toplu katliyamdan kurtulmuşlardır .

İkinci hariketten sonra Rumların köyden çekildiğini ovadan köyümüze gitmemiz gerekiyordu .Kimse köye gitmek istemiyordu , köyümüzü yerimizi istememekten değilde Rum korkusundan gittmek istemiyorduk .Bize ova daha güvenli gibi görünüyordu . Evlerimize girdiğimizde birçok eşyayı ya çalmışlar yada kullanılmayacak dururma getirmişlerdi .Bizim evin yanına bir karargah kurulmuştu .Askerlerimizle karşılaştığımız zaman sarılıp kucaklaşmalar ,bir radyoyu kamyonun önüne kodular Türk marşları çalıyordu .herkes okadar çok ağlıyordu ki Türk askerleri ağlama bacı ağlama diye bizlere teselide bulunuyorlardı Çatos'da okullar Türk ve Rumlar arasında sınırdı . Okullara kadar olan bölgeyi Rumlar ele geçirmişlerdi Rumların olduğu bölgede Durmuş dede isimli bir şeyida yatır. Orada bulunan Rumlara geceleri beyaz sakalı beyaz elbiseli yaşlı bir dede gördüklerini ve bu kişiye ateş açtıkları zaman silahtan etkilenmediğini söylerler ve korkarlarmış .Allah tarafından Rumlara böyle büyük kişiler bir çok defa görünmüştür .

Yine ben buna benzer bir olayın olduğunu fakat olayın geçtiği yeri bugün tam olarak hatırlamıyorum .Bir Türk askeri suyun kenarında abdest alırken etrafı Rum askerleri tarafından çevrilmiş fakat Rum askerleri Türkün abdest almasını kesmeyince Rum askerleri onu , elleri havada bir şekilde izlemiş .O tek Türk askeri kendinin etrafını saran askerleri hiç bir kuvvet kullanmadan esir almış . Bu Rum askerlerine bir kişiye nasıl böyle kolayca teslim olduklarını sordukları zaman ,o asker tek kişiydi ama onun yanında bizim etrafımızı saran elleri silahlı bizim iki katımız kadar çok askerleer vardı demişler.

Baf'ta yaşayan Çakırlar ailesi aynı anda üç kişiyi birden kaybetmiştir . Bafta yaşayan Çakırlar ailesinin kardeşlerden biri komutanda çevre halkını top sahasında toplandığı zaman Rumlar,Çakır komutanın ailesini bir araya toplamışlar herkes aç yalınayak Agostoz sıcaklığının içinde bu ailenin bireylerini herkesin gözleri önünde öldürmüşlerdi.Tabi ki bu olayda isbiyoncularında payı büyüktü çünkü bu ailenin bireylerinin yerini bu isbiyoncular söylemişti bu gençlerin yaşları ondokuz yirmi arasında değişirdi kayınbabam bu sahneyi görünce düşüp bayılmış .Babası çocuklarının kırk mevlidi için Camiye giderken babasının da yolada şehit etmişlerdi .Kayınvalidem bu olayı büyük bir üzüntü duyarak bizlere her zaman anlatır .

(1974 , Görneç)

CEMİL BAYHANLI

Aralık olaylar başladığı zaman Peristerona köyünde olan komuşularımız evlerinin bahçe duvarları kerpiç olduğundan herkes bizim eve gelene kadar , evin dışına çıkmadan duvarlarını delerek tekerteker birbirlerinin evine geçip bizim evimize ulaşıyorlardı . Amaçları ise bir saldırı anında Türklerin hep bir arada olmasını sağlamaktı sonradan öğrendiğime göre bir çok Türkler hep bu uygulamayı yapıyorlardı .Evlerine sadece erzak gerekli olduğunda bu erzakları almak için gidiyorlardı . Bir ara otobüs şöförlüğüde yaptım fakat bu şöförlük birçok taşımacılıktan daha önemliydi çünkü Rumları , Rum esirleri bana söylenen yerlere taşıyor ve bunların bizim esirlerle takas ettiriyordum .Bazı Rum esirleri Türkiye'ye yoluyorlardı,bunları da ben ve yanımda bir de polis Girne'ye götürerek limana bırakırdım .

1974 olaylarında bir kısım Türk , Rum tarafında kısıldı ve orada kaldı.Bir kısmı evinde bir kısmı tarlada kısıldı kaldı. Türk tarafına geçme imkanları ellerinden alındı .Kadın erkek çocuk çoluk birçok halk orada kaldı .Savaş bittikten birkaç ay sonra ise Rum tarafında kalan Türkler otobüslere bindirilerek konvoy halinde daha önce Alay olan bu günkü Mücahitler sitesinin önüne getirmeye başladılar orada çok büyük bir kalabalık vardı , çünkü Rum tarafında esir kalan ailelerinin geleceğini öğrenen Türkler yakınlarını orada büyük bir heyecan ve endişe ile beklemeye başladılar fakat bu konvoyla gelmeden önce birçok Türk gizli gizli kendi imkanlarıyla yayan olarak Türk tarafına geçmeye çalışmış fakat yolda pek çok zorluklarla karşılaşarak kimisi hayatını yitirmiş, kimisi ise yolda kaybolmuştur .Bizim köyümüz Peristerona 'dan da birçok kişiler bu otobüslerle Türk tarafına geçmiştir . Yine 1974

yılında Lefkoşa'da evimizde iken Gönyeli Alayı düştü düşüyor diye söylentiler duyulmuştu. Bu dönemlerde böyle söylentiler o kadar duyuluyordu ki hangisi doğru hangisi yalan bizde anlayamıyorduk . Bu haberin hiçbir aslı yoktu. Lefkoşa'nın nüfusu Türk olan bölgeleri çok azdı. Ortaköy ,Kumsal ,Surlarıçi, Küçük Kaymaklı'nın yarısı alınmıştı yani Rumların elindeydi . Bundan dolayı da Gönyeli'nin Türkler için çok büyük bir önemi vardı . Komşularımız gelip Rumların Belcola'nın yanına kadar geldiğini söylüyorlardı. Yani Lefkoşa düşüyor diye büyük bir panik yaşandık . Rumlar sürekli olarak Mücahitler Sitesine bomba atıyorlardı. Bizde bu bomba saldırılarından kurtulmak için yatak odamızın altında bulunan bodrum katına inerdik . Bu bodrumun hemen yanında ise bir depo bulunmaktaydı kardeşimin eşi ve çocuklarını bizimkilerle de buraya koyarak biz cepheye giderdik . Yukarıya evimize çıktığımız zaman el bombalarının parçalarını yatağımızın üstünde bulurduk . Karşı komşumuzun ise evinin üstüne bomba düşmüştü . Fakat işin ilginç yanı Rumlar Siteyi bu kadar çok bombalamalarına rağmen asla Site'yi düşürmeyi ve vurmayı becerememişlerdi . Sitenin üzerinde durmalarının en büyük nedeni Lefkoşa'da ki merkezlerden birisi ve komutanların bulunduğu bölge idi . Bizim mahallede Türk askerleri gezerek savaşa katılmayan küçük çocukları toplardı. Bu çocuklar mevzilere veya şehitliğe götür şehitlikte mezar kazdırılır veya mevzilerde torbalara toprak doldururlardı .

Birde 1974' te Rum televizyonu beş ,on dakika ara ile Türkleri yıldırma için Türk'ün üç uçağını düşürdük . On dakika sonra üç , beşe beş ona, on yirmiye hatta bu sayının yüze kadar çıktığı bile olurdu bunu yapmaktaki amaçları daha öncede söylediğim gibi moral bozmak ve bizi yıldırma için yapılırdı . O zaman bir Rum televizyonu birde Bayrak radyosu vardı. Bugün Kermiya bölgesinde yeni yapılan sosyal konutların sol tarafı büyük bir Yunan

Birliğıydi. Türk uçakları sık sık burayı bombalıyorlardı. Burada birçok savaş ve mücadele olmuştur ..Biz köye geldiğimiz zaman bazı Türk köylerinden bu köye ganimet yapılmıştı.Yani bizim köyde pek bir şey kalmamıştı. Elye , Gaziveren , Angolem nifusu tamamen Türk oldukları için bu köylerde zarar maddi olarak zarar verilmemiş fakat daha kötü acılar çekmişlerdi . Girne Rumların elindeydi bu bölgelerin etrafı Rumlarla çevrili olduğundan bu köylerde bulunan Türkleri yol üstünde bulunan okula kapatmışlar ve Rumlar ve Yunan askeri bu Türkleri darayarak toplu katliam yapmaya çalışmışlarsa da bir çok köylü kurtulmayı başarmıştır .

(1974 ,PERİSTERONA)

EMEKLİ BİR SUBAY

Birinci hariketten sonra makineli tüfekleri yüksek apartmanların üzerlerine yerleştirmiştik .Bugünkü Lidra Palasın bölgesinin önünde bulunan Diken apartmanının üzerinde bir makineli tüfeğimiz vardı . O bölgenin komutanı olarak devriye gezmek , arkadaşları kontrol etmek ve morallerini düzeltmek için dolaşmaya başladım . Apartmanın üzerine çıktığım zaman oradaki askerleri gördüm biraz sohbet ettik , bu esnada yan artmanın dördüncü katında yangın merdiveninden aşağıya inen bir Rum askeri gördüm .Bölge siviller tarafından tamamen boşaltılmıştı , dördüncü kattan üçüncü kata indi ve yan odaya girdi .Bana öyle geldi ki bu askercik aşağıya bir maksat için indi heralde tekrar yine geriye dönecektir dedim . Silahımın her türlü ayarını yaparak kapıdan çıkıp merdivende tırmanmaya başlayacağı yere ayarladım ve elim tetikte beklemeye başladım . Üç dakkika , beş dakkika ,on dakkika bekledikten sonra gerçekten tahmin ettiğim gibi asker oradan çıktı .Ben tetiğe asıldım iğne tetiğin kapsülüne vurdu ve mermi patlamadı .O asker ta ben patlamayan mermiyi dışarıya alıp namluya yeni mermi sürene kadar , merdivenleri çıktı . Dedim ki büyüklerimizin söylediği gibi Allah'ın öldürmediğini kulu öldürmüyor .Mermi patlamadı ve adam ölmedi demek ki yaşayacağı vardı

20 Temmuz 1974 'te sabah dörtte bölük komutanımız o zamanki rütbesiyle B.Y bütün subayları odasına çağırdı . Arkadaşlar uzun yıllardan beri beklediğimiz gün geldi , Türkiye bu gün sabahtan itibaren Kıbrıs 'a müdhale etmeye karar verdi ve geliyorlar dedi .Odada bulunan bütün subaylar bu söylenene inanmadı . Daha öncedende geldiler geliyorlar deniyordu ama biz birbirimize gülerek baktık .Hepimiz yirminci bölükte görev yapıyorduk .

Sabahın ilk ışıkları ile beraber radiodan devlet başkanımız Türkiye'nin adaya müdahale etmeye karar verdiğini duyurmaya başladı .TRT 'den başbakan Bülent Ecevit Türkiye 'nin Kıbrıs' a müdahale etmeye başladı .Bütün askerlerimizi mevzilere yerleştirdik .O gün gece yarısı Köşlü Çiflik'te bulunan Bayraktarlık'tan yani Genel Karargahtan tüm birliklere uçak tanıtma bezleri dağıtıldı . Bunları hemen mevzilerimizin önüne veya üzerine düşman tarafından rengi görülmeyecek şekilde serilmesi istendi çünkü düşman bunu görürse aynısını yapıp mevzilerine koya bilirdi .Uçak tanıtma bezlerinin bir yüzü mavi bir yüzü turuncuydu . Bunlar belirli tarihlere göre planlanmıştı . Ayın on beşine kadar turuncu ise onbeşinden sonra mavi olurdu .Bize verilen emir turuncu rengi uçaktan görülecek şekilde mevzilerin üzerine veya yanına konması lazımdı.Çarpışmalar başladı , bize verilen emir elimizde olan cephanenin belli sayıda olmasından dolayı cephaneyi çok idareli kullanmak zorunda idik . Bize verilen emir cephanenin za olduğundan sadece çok iyi görülen ve harikert eden hedeflere ateş edilmesi yönündeydi . Bana göre muharebede subayların en zor işi ateş disiplinini sağlayabilmesidir .Erler bir kere ateş etmeye görsünler onu artık durdura bilmek kısıtlaya bilmek hemen hemen imkansız bir hale gelir .Çarpışma hatırladığım kadarıyla öğleyin birbuçuğa kadar devam etti . lidra Palasın iki yüz metre kadar kuzeyinde Madam isimli bir yer altı mevzimiz vardı. Bu günkü Gümrük dairesinin olduğu bölgede rütbem teymendi orada tutukluk yapan bir makineli tüfeğimiz vardı .Erler çalıştıramadılar ve yardım istediler mevziye girip bu silahı çalıştırmaya çalışıyordum bu silahın çalışması bizim için çok önemliydi . Bu arada birinin beni aradığını duydum ,beni çağıran kişi nin sesi bölük komutanımın sesine benziyordu . Subaylar bütün mevzileri dolaşmak zorundadır ve bende bu mevzileri dolaşırken çok terlemiştim , sıcak bir Temmuz günüydü üzerimden göleğimi ve fanilyamı çıkarmıştım

Üstüm çıplaktı ,bölük komutanının yanına yaklaştığım zaman buyur komutanım dedim.Gördüğüm manzara aynen şöyleydi ,başında bir çelik başlık vardı elinde bir tomson vardı, namlusu yukarıya bakıyordu üzerinde şarjörü vardı silah dolu ve kullanılmaya hazır, elinde tabancası ve beş altı tane el bombası vardı. Bana teymenim Makarına bölgesi düştü dedi Rumlar oraya girdi dedi .Nasıl düştü komutanım ? Nasıl oldu ? diye sorduğum zaman .Bimiyorum ama bütün mevzileri boşaltmak zorunda kaldık dedi .Rumlar girdi ya insanlar halk ne oldu dediğim zaman , halk bilmiyorum ama kadın çoluk çocuk hepsini Rumlar kesiyor dedi bu esnada sadece yere çöktüğümü hatırlıyorum . Belki üç belki beş defa bitti herşey bitti diye kendi kendime döylendim ,çünkü iki yaşında bir kızım ve onsekiz haziranda doğan bir oğlum vardı üç beş saniyenin içinde iki yaşındaki kızım ve bir aylık oğlum, hanımım, annem, babam, kardeşlerim hepsi bir filim şeridi gibi gözümün önünden geçti . Mademki Rumlar kadın çocuk herkesi kesiyorlar bunlarda bitti demektir .Bu esnada TMT döneminde subaylık yapmış BT isminde çok tecrübeli bir abimiz vardı .Benim komutam altında çalışıyordu ama tecrübe olarak bizden çok iyiydi .Beni kolumdan yukarı kaldırarak yüzüme bir tokart vurdu . Sen komutansın ,komutan olan adam es son mağlup olan adamdır dedi. Rum girmişse girmiştir kesiyorsa kesiyordur , kalk silahını al gtüvendiğin adamlarıda yanına alarak Rumların girdiği bölgeye gidelim keşif yapalım dayanabildiğimiz kdar direnelim geriden taburdan takviye isteyelim gelebilirse geldin dedi o an sanki bir rüyadan uyandım . Silahımı ve gömlegimi giyerek , çantamda olan el bombalarımıda yanıma alarak Rumun girdiği söylenilen yere hariket ettik bu esnada bölüm komutanı yanımdan ayrılarak ,Tabur karargahına giterek takviye istemiş ,halbuki bu işi habercilerle yapması lazımdı .Bu bölgede gerçekten de bir panik olmuş ama öyle bölüm komutanının dediği gibi kadın ve çocuk

cesetleri yoktu . Kaçışan deli toy vardı ama çatışma devam ediyor ve bulunduğu bölgeden kaçmayarak mücadeleden genç ve ortayaşlılarla doluydu .Orada Muharrem takımında bulunan VH isimli bir arkadaş, taksici bir arkadaş D diye bir arkadaş bu bölgeye gelerek bizim gibi keşif yapıyorlardı .Bunların arasında sadece mesleği asker olan bendim . Kurallar göre insanların yaşadığı bir bölgede, bölge veya bir binanın içine girerken ,girmeden önce mutlaka el bombası atılırdı. Allaha şükürler olsun ki arkadaşlar buna uymadılar . Ben bombayı atmaya teşebüs ettim ama daha sonra vazgeçtim , bomba atsaydık mevzilerin içinde olan veya hiçbirşeyden habersiz olan kendi askerlerimizi vuracaktık . Çarpışmaya devam ediyorduk , bu panik nereden oldu sorusuna verilecek en güzel cevap bir birlikte bir tane emreden olur . O emreder ötekilerde emre uyar , seferberlik ilan edilince herkes askere yazıldı daha önce subaylık yapan , TMT çalışıp çalışmayanlar herkes ben subayım dedi olaylarında bu kadar büyüyeceği tahmin edilmemişti .O güne kadar hiç bir seferberlik tatbikatıda yapılmamıştı . Her bölükte bu yüzden birçok subay vardı .Düşmanın ele geçirdiği söylenilen bölgede bir tank sesi duyuldu bu sesi duyunca ,tanklar geldi düşman tanklarla taarruz ediyor , diye paniğe kapılıyorlar .Bunu ön cepede bulunan erler geriye subaylarına bildiriyor . Subayların bunu mutlaka gözleri ile görmeleri lazımdı fakat tecrübesizlikten hemen bölük karargahına Makarına bölgesine Rumlar girdi dendi . Bunu alan bölük komutanı olayı görmediğinden o da taburkarargahına bildirir .

Otuzuncu bölük komutanı şehit olduğu için beni ve bir arkadaşımı bu bölüğe komutan olarak gönderdiler . Otuzuncu bölükte görev yapıyordum ,birinci harikle ikinci hariket arasında elçilikler bölgesinde, boşaltılmış olan Amerikan elçiliğine ait iki katlı binayanın içine Rumlar girerek binayı mevzi yaptılar. Diğer tegmen arkadaşımın bölgenin barış gücü komutanını çağırdık(Bu gün Pizza Pronto 'nun bulunduğu yer) O binbaşının ismini hiç unutmuyorum Gorbott . Kendisini bu gün milletvekili olan tercumanımız vasıtasıyla uyardık

Burası Amerikan Büyük elçiliğine ait bir binadır , Rumlar buraya gelip mevzi almışlardır . Bu binayı boşaltmalarını istiyoruz .Eğer binayı boşaltmazlarsa bu binayı biz yıkacağız dedik Bize , aynen üzerinden yirmi atı sene geçmesine rağmen şimdiki gibi atırıyorum . “ Sizin her roket atarınızın eğer kullanmadıysanız üç tane mermisi vardır” demişti ama bir binbaşı olarak şunu hesaplayamadı , Gönyeli ovalarına Türkiye’den gelen askariye uçakları kasalarla , çok büyük miktarda mermi, roket atar , top mermisi yolluyorlar ve bu takviye birlikler bize geliyordu. Üç tane değil üç yüz otuz üç tane mermi vardı .Rumları korkutmadı omlarda bu mevzileri boşaltmadılar . İkinci hariket başlar başlamaz ilk işimiz roket atar atışı ile o binayı yerle bir etmek oldu.

Aradan dört veya beş gün geçmişti bize verilen emir bulunduğumuz mevzileri sağlamlaştırmamız yönünde idi . Bizim görevimizin sadece savunmak olduğunu taruz ve ilerletmek ise barış gücünün işi olduğunu söylenir. Tabur karargahından gelen bir emre göre İngiliz elçiliğinin giriş kapısını kontrol altına almamız söylendi .Bu kapıyı silahla kontrol altına alabilmemiz için o ana kadar bulunduğumuz mevzilerden elli metre kadar ileri giderek mevzi yapmamız ve buraya asker yerleştirmemeiz lazımdı .Bana emir verildi, onbeş arkadaşla ileriye çıktık . Ben kum torbaları doldurup giriş kapısını kontrol altına alabilecek bir yere mevzi yaptım . Rumlar şikayette bulundular çünkü ateşkes dönemiydi . Aynı binbaşı yine yanıma geldi . Yine gözgöze geldik bana İngilizce olarak bursının komutanını sordu tecümanımız beni gösterince şaşırdı , çünkü muharebede hedef olmasın diye rütbeler sökölür . Bana mevzileri yıkmamgerektiğini söyledi . Benden red cevabını alınca daha sertbir ifade ile istegini tekrarladı . Bunları ya yıkarsın yada yıkılması için ben emir veririm dedi .Tekrar tekrar kendisine yıkmayacağımızı ifade ettim.Telsizle konuştu mevzinin bulunduğu yere , bir tane kariyer ve dört beş tane jip geldi ve yaklaşık kırk beş elli tane barış gücü askeri geldi ve

askerler mevzilendi son defa söylüyorum ya yıkarsın yada biz yıkacağız dedi . Ben karar kılmayacağımızı söylediğimde çok sinirlendi . Kariyer dediğimiz araç tankın bir içiği içerisine on bir tane asker giren , asker taşımak için kullanılan zırhlı bir araçtır . Bu araçla mevziyi yıkacağını söyledi ve bize beş dakkikalık bir zaman verdi .Kariyer öyle güçlü bir araçtır ki durduğu yerde dönse bile bizim mevzimizi kolaylıkla yıkardı.Yıkılma için emir verince şimdi , savcı olan yedek askerlik yapan bir ere emir vererek roket atarı getirmesini söyledim . Bu gibi çelik zırhlı aracın panzehiri roket atardır . Bu aracı kullanan kişiler roket atarı görünce titrenmeye başlar çünkü canlı canlı yanacaktır.Roket atarı doldurup kablolarını bağladık . Tercüman aracılığı ile eğer yerinden bir tek santimetre bile kıbırdarsa onu vuracağımı söyledim . Hiç abartmıyorum o gün ateş edeceğimi çok açık bir dille söyledim . Binbaşı benim blöf yapmadığımı anlayınca , arabasına giderek , arabasına sekiz milimetrelik bir kamera aldı ve beni omuzumdaki roket atarla çekmeye başladı. Bu fazla cesurluğu bırakmamı çünkü şimdi çektiği sahneler Kıbrıs'a barışı getirmek için uğraşan bir Barış Gücü askerine karşı silah çekmiştir ,silah kullanmaktadır .Bu görüntüler en geç yirmi dört saat içinde New York 'ta Birleşmiş Milletler binasında tüm ülkelere gösterilecektir . Görsünler ki Türk askerinin Barış Gücüne karşı tavrı budur . O an şok geçirdim ve kararsız kaldım ne yapabilirim ? Bu adam böyle bir şey yaparsa Türkiye 'ye ülkeme ne kadar zararım olur ? Benim milletim zarar görür mü diye düşünmeye başladım ve omuzlarım çöktü . Roket savarı aşağıya indirdim .

General ben sizin karargahınıza gidiyorum diyerek. Gitti ve yarım saat sonra aynı adam tekrar geldi. Karargah komutanımızla anlaşarak mevziyi yıkmaya karar vermişler .Orada bulunan

askerlere biz ateş devam ederken bile meydana çıkarak açıkta mevzilerimizi yaptık , bari aşkasının yıkmasına izin vermeden kendi ellerimizle yaptığımızı kendimiz yıkalım dedim. Üç saate yaptığımız mevzileri pek hatırlayamıyorum ama on ,onbeş dakika gibi bir sürede çıktık .

Yine Otuzuncu birlikteyim sağımızda ,Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayının bir birliği vardı.Yanılmıyorsam onyediy Ağustos günüydü ,sabahleyin saat beş gibi yan tarafımızdaki birlikten , bir haberci gelerek beni buldu .Bana kendisini bölük komutanının gönderdini ve sabah Taarruz yapacaklarını söyledi. Sizin sadece beklemede kalmanızı , herhangi bir ateş desteğinde bulunmamanızı istiyorlardı dedi ve ben mesajı aldım diyerek haberciyi bölüğüne gönderdim .Kısa bir süre sonra taarruz başladı .

Yanımızdaki bölüğün gideceği alan geniş olduğundan üç tane takımı yanayana taarruz ediyordu . Taarruz eden birinci takım ilerleyemedi, olduğu yerde çakıldı kaldı . İkinci ve üçüncü takım kendilerine verilen görevi yerine getirdiler .Binanın üzerinden hariketi seyrederim.Düz dümdüz bir arazi düşman çok iyi yerleşmiş , bol miktarda cephanesi , silahı ve askeri var . Kıbrıs Türk Kuvvetleri askeri ayakta gidiyor. Onlarda açıkta olan askeri takır takır vuruyordu .Mermiyi yiyen asker şehit oluyor yere düşen yerde kalıyor , Ağustos sıcakları yanlarına hiç kimse varamıyor .Çığlık çığlığa şunları duyuyordum . “Yardım anam , ölüyorum anam ,susadım , yardım edin , kurtarın .” Bu sesler kulaklarımızda çın çın ediyordu . Yardıma giden her asker vurulup onlarda yere düşüyordu bu şekilde akşama kadar sürdü . Şehit olan oldu dayanabilen dayandı .Yanlarına gidip çok azı kurtarıla bildi .Ateşkes imzalandı ve herkes olduğu yerde kalacak emri verildi . Yüzbaşı S.A Tarruza geçen taburun komutanı kendi silahı ile telsize ateş ederek birlikle irtibatını kesiyor ve telsizi kullanılmaz hale getiriyor. Ben ateşkes emrini almadım bilmiyorum diyerek ertesi gün sabahleyin o

erleyipte görevini yerine getiren tabur yön değiştiriyordu .Rum panikle kaçmaya başlamıştı
Bizim askerlerimiz yakaladığı her Rum askerini kurşuna diziyor .En yakın arkadaşları on saat
nce yanlarında bağırarak, acı çekerek ,şehit olduğu için o askerleri kontrol edebilmek çok
ordu .

(1974 , Lefkoşa)

GÜLTEN ÖZERLAT

Küçükkaymaklı' dan Hamitköy'e binbir zorlukla göç ettik . Bu göç esnasında ayaklarından sakat olan babamı Muhtar Yusuf'un arabasına koymuştuk . Babamdan bir süre haber alamadık .Hamitköy 'de biz kendimize bir oda bulduk Hamitköy'den olan kadınlar bize arpa unundan çabuk çabuk hamuru açarak hepimize birer tane bidda yaptılar yani bir çeşit ince yufka ,bize o arpa unu hem tatlı geldi hem acı tatlı geldi çünkü üç gündür açtık acı geldi çünkü annemiz kardeşlerimizi bulamamanın acısı vardı.Arpanın dalları ağızımıza bata bata bittayı yedik . Oradaki insanlar ellerinden geldiği kadarıyla acele ile bizim için yapmışlardı.Babam yok Muhtar Yusuf ile beraber olduğundan herkes onunla ilgili birşeyler söylüyordu.Kimisine göre Muhtar Yusuf'un akıbeti belli değildi kimisi öldüğünü kimisi ise buralarda olduğunu söylüyordu .Yani herkes aklına göre bir şey söylüyordu Halil ve babam ortalıklarda yoktu .Ev sahibi evde bulunmayan yaklaşık üç metrekarelik bir odaya elli kişi toplandık .O şekilde kucak kucağa oturduk ki ancak öyle elli kişi bir araya . Hava çok soğuktu bir mertek altına girmek zorundaydık herkes aç susuz ,endişeli ve korkulu kimin ne olduğu ve olacağı belli olmayan bir ortam. İçerde otururken tak tak silah duymaya başladım .Seslerin yaklaşmasıyla acaba Rumlar Hamitköy'e gelirmi korkusunun yanında, birde kardeşim ve babamın nerede olduğunu bilmeme endişesi ile Melek abla ve annem beraber hep dua okuyorduk .Artık vakit geçmiş saat sabah üç civarlarına gelmişti . Çocuklar aç ve susuz bir şekilde annelerinin kucaklarında ağlaya ağlaya uyudular. Bu arada çok yaşlı kişilerde orada bulunuyordu biz dualar okurken Allahım ne olur bizi kurtar ,bizi koru derken bana çok yakından silah sesleri gelmeye başladı . Aman Melek abla dedim Rumlar arkamızdan bize yetiştii resmen silah seslerini arkamızda duyuyordum .Melek abla ile beraber dışarıya çıkıp

silah seslerine kulak vermeye başladık .Fakat dışarda silah sesi dışarıda yoktu , odanın içine gelince silah seslerini tekrar duymaya başladık tekrar dua okumaya başladık aklımıza gelen bildiğimiz her duayı okuyorduk .Tekrar bana öyle kötü bir ruh hali geldi ki ya bu Rumalrın elinde ölürsek, ölmek değilde daha çok esir olma korkusu vardı.En kötüsüde zaten esir olmaktı .Böyle düşünürken bu insanların ne günahı var Allahım diyerek , insanları gözden geçirmeye başladım iki üç aylık bebekler ,teyzeler, nineler derken köşede boynunu bükmüş bir ihtiyar yere çömeldiğini gördüm .Bu ihtiyarın çok büyük bir özeliği vardı ,oturduğu yerde buf der nefes verir ve tıpkı silahın çıkardığı sesi çıkarıyordu .Melek ablaya seslendim ve gel silahın olduğu yeri sana göstereyim dediğimde işin aslını oda öğrenince çok sevindike bir rahat nefes aldık, uyukuya daldık bir iki gün sonra Hamit köylü kadınlar bize yine yaptıkları bir şeyleri yememiz için getirdiler. Biz elli kişi diğerlerinden daha şanslı çıkmıştık çünkü bir çok kişi soğukta mağraların içine sığınanlar ağaçların altında sığınmışlardı .bu zaman içinde babamdan hiç bir haber alamamıştık yaklaşık bir hafta sonra Muhtar Yusuf'un akıbetinin ne olduğunu öğrenince babamın da nerede olduğunu öğrendik .Arabaya babamı ve sakat kız kardeşini koyarak bizim geldiğimiz Üsküdar bara doğru ilerlemiş fakat oraya gelince halkın parasını evde unuttuğunu hatırlayarak geri dönmüş .Muhtar olduğundan dolayı mahallenin bir miktar parası ondaydı dürüst bir adamdı mahalle halkı kendisinden çok memnundu .Paraları evden alıp tam arabaya bineceği sırada Rum askerleri kendisini yakalamış .Onun yanında arabada bulunan kız kardeşi ve babamıda yakalamışlar . Babam ve o bayan felçli oldukları için onları sürükleyerek esir kamyonlarının içine atmışlar babamın her tarafı derin yaralar ve darbeler içindeydi babam bu olayları anlatırken onunla beraber hepimiz ağladık .Babamdan öğrendiğimize göre Rumların elinden sadece bizim mahalle kurtulabilmiş bizim malalenin yanındaki , mahalleye Nikos Samsun

gelerek burayı almış ve mahalle bulunan halk, Rumlara esir düşmüştü. Türk esirleri esir kamplarına yollamışlar. Onbeş gün sonra Barış Gücü araya girerek Küçük Kaymaklı'dan Hamitköy'e gelen halkın yine Barış gücü eşliğinde evlerine giderek gerekli malzemelerini almalarına izin verdi. Annem Rumlara güvenmediğinden evimize gidip yiyecek ve giyim eşyalarımızı almamı istemedi . Bir ay biz bu tek oda içinde kaldık Barış Gücü ve Türkiye bu zaman içinde bizlere yiyecek göndermişti bu bir ay zarfında Kıbrıs'ta hiç olmadığı kadar çok soğuk olmuştu .Hatta kar bile yağmıştı, don olmuş, insanlar çadırlarda yaşamaya başlamıştı .Çamaşırları yıkayarak çadırların yan taraflarına seriyorlardı.Bir gün sabah çamaşırların yanından geçerken başıma tak diye bir şey vurduğunu fark ettim .Başıma arkamdan birinin gelip vurduğunu zannettim meğer çamaşırlar buz tutmuş ve ben geçerken başıma çarpıyorlardı .

(1974 , Hamitköy)

HİDAYET CÖMERTEL

1937 Hisarköy doğumlu .Babası Baf'ın İstincoköy'ünden annesi Hisarköylü .On altı yaşında evlenmiş .Beş çocuk yedi torun sahibi .Terzi ,birçok fabrikada Rumlarla beraber çalışmıştır.(Olayları anlatırken zaman zaman başka konulara geçiş ve tekrar aynı konuya dönüş vardır.)

Bugün Doğan Lastik fabrikasının bulunduğu bölgede Rumların havan atışı sonucu yaralana Türkleri gidip alamadıkları için ip atarak yaralıları çektiler Mahi ve Yorgolla isimli iki Rum arkadaş bugünkü Lapitos Otel'in arkasında oturuyorlardı.) Rumların yaptıkları bu davranışlardan hiç memnun değildi ve onlarda dört gözle Türk askerlerinin gelmesini bekliyorlardı.

1974 'te Rumlar birbirlerini günbe gün öldürüyordu .Ben o dönemler Tekman tekstil fabrikasında çalışıyordum. (Bugün eski sanayi olduğu yer.)Olaylar artınca ben fabrikadan izn alıp izne ayrıldım .1974 Temmuz ayı gelince köylerde sağcılar solcular birbirlerini öldürmeye başladı .Makaryos'un öldürüldüğü duyuldu fakat bu yalan bir haberdı .Savaşın çıktığını radyo dan öğrendik .Rumlar birbirlerini mevzilere çağrmaya başlamıştı falan Rum falan mevziye gitsin diye haberler yayılıyordu .Rumlar mevzilere gitmeyen arkadaşlarını ise tankın önüne bağlayarak örnek olmsa için öldürüyorlardı. Kıbrıs radyosundan sık sık haberler veriliyor du Rumların bu açığını yakalayan Türkler ise evlerde olan tüm bayrakları toplamaya başladılar . Sabah kalktığımız zaman dağlardan sanki oyuncak Paraşütlü Askerler aşağıya inmeye başlamıştı . İlk başta paraşütlerle , bezden bebekleri aşağıya atılar daha sonra saldırıların oluş yönüne göre gerçek askerler

paraşütlerle inmeye başladı o zamanlar Türkiye'den gelerek şehit olan askerlere çok üzüldüm .Bizim gençlerimiz savaşımaya mecburdu fakat onlar...

Evlerde olan Türk bayraklarını toplamaya geldikleri sırada ,ilk baştaTürkiye 'nin geldiğine inanmadığımdan dolayı bayrakları kimseye vermek istemiyodum fakat paraşütleri görünce fikrim değişmişti. 1974 yılında olan çıkarmada eşinin evde bulunmuyordu , mevzide bulunuyordu mahalledeki birçok kadında benimle aynı durumdaydı ve mahallede bulunan kadınların durumları da hemen hemen benimle aynıydı .Birçok kadının korkmasına rağmen ben korkmuyordum, eşimin TMT üyesi olduğundan dolayı başaracaklarına inanıyordum diyor .1974 'te on yaşında olan küçük kızım çok korkuyordu ve sürekli olarak "Anneciğim yatağın altına girelim " derdi (Konuşmamıza bir süre ara veriyoruz çünkü Hidayet hanım göz yaşlarını tutamıyor.)

Kardeşim Abdul hariket boyunca ne eve geldi nede kendisinden bir haber aldık .Sağ olduğuna dair haber alıyorduk .Komutanlıktan izin alıp eşimle beraber kardeşimi bulmak için dağa çıktık .Boğaza giderken askerlere kendi imkanlarımızla sigara ,yiyecek, meşrubat götürdük .O bölgenin komutanı bizi kardeşim Abdull'a görüştürdü . Rumca ve İngilizce bilidiği ve köyleri yalından tanıdığı için onu öncü birliğine almışlar böylece Türk askerlerine hangi köy Türk , hangi köyün Rum onu gösteriyor. Bbir nevi klavuzluk yapıyordu . Kendisini çok merak ettiğimizi söyledim, oda bana ben iyiyim siz beni merak etmeyin.Sağlar merak edilmez ben sağım dedi .On güne kadar dağdan ineceğininide bize söylemişti .

Hisarköy'de oturan annem ve küçük kardeşimdende haber alamıyorduk.Onlarında öncü birlikte olduklarını öğrenince rahatlamıştım .Akdeniz ve Yorgoz köylerinden bizim gündüz dinlenip, gece dağların içinede sürünerek köye gelip sığınan insanlara kadınlar bulgur

öğütülen küçük el değirmenleri ile buğday öğüterek ekmek yoğurmuşlar, bidda yapmışlar ve bu insanlara yiyecek vermişlerdi. Küçük kardeşim bir müddet sonra dağdaki yolları kullanarak Lefkoşa'daki evime geldi. Dağdan gelmesinin nedeni ise köylerde silahlı Rumları olup olmadığını bilmiyordu.

(1974, Lefkoşa)

NEVİN ARAS

Baf'ın Antroligo köyü doğumlu .

Köyümüz 1974 olaylarında silahımız olmadığı için düşmüştür. Rumlar köyümüzü uka altına alındı .Köyümüzde birçok genci ve erkekleri aralarında babamın ve deşiminde bulunduğu , kamyonlara yükleyerek esir aldılar .Esir alınacağını anlayan nçlerin bir kısmı dağa kaçmışlardı. Bizleri yaklaşık beş yüz kişiyi köy meydanında lamışlarıdı Rumların niyetleti bizi Atlılar ve Muratağa köylerinde olduğu gibi toplu bir kilde öldürmekti , bunun içinde komutanlarıyla telefonda konuşarak ondan emir kiyorlardı fakat Nikos Samsun düşünce bizleri serbest bıraktılar ve esirleride yanlarına arak köyden ayrıldılar .Bu olaylardan sonra Kuzey tarafına göç başladı. Herkes imkanları rçevesinde yürüyerek, deniz yolu sandallarla veya dağdan gidiyorlardı . Ben yetmiş, yüz şilik bir kafiyle yürüyerek dağdan kuzey tarafına geldim.Benimle beraber on altı şındaki kız kardeşimde yanımdaydı . Her köyden insanlar Yayla köyünde toplanarak zlere öncülük eden kişilerin eşliğinde, gündüzleri dinlenerek geceleri ise yola alarak erliyorduk. bunu yapmamızdaki amaç Rumlar göç ederken yakaladıkları kişileri ya geri öndürür veya öldürürlerdi .Rahatsız olan annem ve hamile olan kızkardeşim kızılhaç asıtısı ile kuzeye geçirirdi .(Nevin hanım sıklık konuşmasını sık sık keserek gözleri doluyor e çok zorluklar yaşadıklarını ve o günlerin gelmemesini diliyor.)

Kuzeyde Çamlıbel köyüne geldik .Girne kapısında komisyon kurularak hangi köyün hangi öye gideceğini belirlemişlerdi .Babam ve annemde bu köye gelmişti daha sonra anlaşma rapılarak diğer köylülerimizde Çamlıbele gelmişlerdi .

Babam ve erkek kardeşim Bafta Yeroşimi esir kampında kaldıklarını esir oldukları süre çinde yaşayıp yaşamadıklarına dair kısa mesaj gönderirlerdi bumesajlar sayesinde onlardan

ber alırdık .Bu mesajlarda onlara özel kağıtlar verilir ve belirli kelimeleri yazabilirlermiş
ı yazılan kelimeler kontrol edilir ve bize öyle gönderilirmiş .Bu mesajlarda biz iyiyiz der ve
ını yazarlardı .Biz eziyet görüyoruz ,burada iyi değiliz gibi şeyler yazmıyorlardı.Bu
esajlar Barış Gücü aracılığı ile bize ulaşırdı .Babam yaşadıklarını bizlere pek
latmazlardı ,sadece zaman zaman köyümüzde ilk çatışmalar olduğunda Rumlardan bir
şinin öldüğünü ve babamamların Antrligolu olduğunu anlayınca onlardan intikam almak
stemişler. Amcamın oğlunu o kadar çok döğmüşler ki öldü diye bıraktıkları zaman,
lmediğini anlayınca tekrar döverek esirlerin yanına bıraktıklarını ve babamların ona
nakarına çubukları ile su içirdiğini anlatırdı .Küçük bir odada kaldıklarını ve bu odanın küçük
penceresinden herkes sıra ile tek tek o pencerenin yanına giderek nefes aldığını anlatırdı .

(1974 , Antrligo)

SENEL ÖZCAN

Sivas doğumlu. Üç çocuk babası . 1974 'te Kıbrıs 'ta askerlik yapmak için bulunmuş .
 Şu anda Lefkoşa'da yaşıyor . Evli ve üç çocuk babası . Askerlikte çektiğim kuram Ankara'ya
 çıktığı zaman çok sevinmişim .Ankara'ya gittikten kısa bir süre sonra Kıbrıs'ta savaş
 başladığı haberi bölüğümüzde kol gezmeye başlamıştı .Kısa bir süre sonrada Kıbrıs'a
 gideceğimiz haberini aldım .Ankara Çubuk'tan otuz iki tane otobüs Mersin'e doğru yola
 çıktık. Mersin'nin yakınlarında ormanlık bir arazide durduk oradan helikopterlere bindirilerek
 Kıbrıs'a doğru yola çıktık .Kıbrıs'a gelince Gönyeli tepelerine Boğaza'ın Alayköy'e doğru
 orada bulunan Türk mevzilerine bizleri yerleştirdiler. Benim yanıma Karşı bir askeri
 kodular.Benim görevim muhaberci onun görevi uçaksavarcıdı. İlk başlarda adamların az
 olduğundan uçak savarcı var mı? diye sorulduğunda benim yanımda bulunan Karşı bu işten
 anladığını söyledi .Beni de yanına doldurucu olarak verdiler mevziye yerleştik gece yarısı
 olunca, ekinlerin arasından hışırtı gelmeye başladı .Arkadaşım ile silahı hazırladık silahı alıp
 omuzuna kodu , bende onun tam arkasında duruyorum fakat silahın arkasında durulmaması
 gerekiyormuş eğer durulursa arkasında olan yanarmış arkadaşım bunu bilmiyordu .Beni
 yanmaktan kurtaran arkadaşlarımın uyarısı oldu .Hem ben yanmaktan kurtuldum , hem de
 karşımızda olan bize saldırmaya hazırlanan Rum'ları bozguna uğrattık . Sabah bizi toplayarak
 Türkiye'den gelen Kırıkale'lilerin dağda saldırıya uğradıklarını birçok şehitler verildiğini
 bizim oraya gitmemiz gerekli olduğunu söylediler .Biz yetmişatı yetmiş yedi kişi arabalara
 bindik . ST Hilaryon kalesine doğru yola çıktık ,dağın içine girdikten sonra arabaları
 bırakarak yolumuza yaya olarak devam etmeye başladık .Yol boyunca karşımıza tıpkı savaş
 filimlerinde olduğu gibi yer yer kan birikintileriyle karşılaşılıyorduk, ayaklarımız çamura

batar gibi bu kan öbeklerine giriyordu yolda ilerlerken aralıklı adımlarla ve bir kısmımız yolun sağından bir kısmımız yolun solundan gidiyorduk. Tanklarda bizim arkamızdan geliyordu ve yol boyunca mayın arıyorduk bundan dolayı ağır adımlarla ve çok yavaş ilerliyorduk .Gece olunca mayın aramaya son verildi dağın ucunda öyle bir yere geldik ki etraf hep kan orada çok büyük bir çatışmanın olduğu belliydi .Bulunduğumuz bölgeden deniz görülüyordu büyük bir ihtimalle Lapta ve Karşıyaka'nın üzerinde idik .Aniden bir patlama oldu ve biz hemen cephe aldık düşmanın içine girmiştik .Mayın patlayınca kayalar bize mevzi durumuna getirdi .Aydınlatıcı bomba attılar sanki güneş açmış ve gökyüzü aydınlaşmıştı . Yanımda bölüğün tabur komutanı bulunuyordu ona ateşkes yapmamız için emir gelmişti fakat ateşkese kimse uymuyordu ,o manzara insanın hayal gücünün çok ötesinde ne zaman bize saldırdılar.Biz nasıl silahlarımızı kurup onlara saldırdık hiç hatırlayamıyorum hep birkaç saniyenin içinde bu olaylar meydana fakat işin ilginç tarafı Askerlik hayatından önce korkak olan insanlar bile , Kıbrıs'ta hiçbir zaman tekrar etmek istiyorum hiçbir zaman içimize korku namına bir şey gelmedi ,sivil hayat sona ermiş askerlik ve savaş başlamıştı .O zaman içimizde olan duygu bir başkaydı bunun kelimelerle tarifini düşünemiyorum .Sonunda komutan dinledik ve biz geri çekildik , geri çekilmeye başlayınca ayaklarımda müthiş bir ağrı hissettim ayaklarım kıpkırmızı kanlar içinde yaralandığımdan değilde yaz hava çok sıcaktı, üzerimizde araç tüfek şarjör, makara , kürek mermi, gereçlerimiz ve hiç durmadan yürüyoruz.Günlerce su göremiyoruz. Ne kana kana içmek için ,nede yıkanmak için, saçlarımız sakalarımız uzamış (Kıbrıs halkında şu anda Türkiye'liişçi vatandaşlara karasakal diye bir lakap kullanılır . Bu kelime 1974 'te bizim gibi dağdan şehire inen ve halk arasında yabancılar ve Rumlar ne olduğunu anlamasın diye bizlere verilen isimdir Kara sakallılar bu gün karasakal diye kullanılır.) Mayın tankın paletini parçaladığından dolayı tankı dağda

bırakmak zorunda kaldık yolun kenarında dalları şemsiye gibi salkılı bir selvinin altına konakladık. Yılan varmış ,akrep varmış hiç umrumuz da değil her yarım saate bir bölük komutanına gidip durum hakkında bilgi veriyoruz .Bir iki kere Trabzonlu bir arkadaş benim yerime gitti ben uyukumun en ağır yerindeyim .Gecenin kaçıydı hiç bilmiyorum kulağıma uzaktan zil sesi geliyor ,diğer arkadaşların uyumuş olabilecek düşüncesiyle sağı solu dinliyorum elim tetikte .Tüm dikkatimi sese doğru veriyorum yavaş yavaşta arkadaşları uyandırıyorum dağın o tepesinde Rumlarla kısa bir mücadelemiz oldu ,zaten daha önce bozguna uğratılan on beş kişilik bir düşman kuvvetini etkisiz hale getirdik .Dört beş gece orada konakladık .Açlık ,susuzluktan dolayı geceleri Lapta'ya inen arkadaşlarımız oldu. Girne civarı hep kurtarılmıştı. Lapta'ya inmek yasak olduğu halde inen arkadaşlarımızı teğmentarafından cezalanmayarak birkereye mahsus af edilmiş ve bir daha yapmamaları sözünü almıştı. Teğmen o kadar iyiydi ki kimse onun bu iyi niyetini kötüye kullanmazdı. Tamamen geri çekilip Boğaza tekrar döndük .Bizlere çok güzel bir tavuk ziyafeti çektiler ertesi gün ne olacağını herkes anlamıştı tavuğun hemen arkasına taarruz olurdu .Yemeği yedikten bir saat geçtikten sonra toplandık hepimizi arabalara bindirdiler önümüzde bir rehber Dikmen'den Hamitköy'e doğru gidiyoruz Dikmen ilk günden alındı .Hatta bir evin çamaşır telinden çoraplarım parçalandığı için çorap aldım ve daha çorapları giymeden tekrar yola çıktık .Hamitköy de su anda Doktor Küçüğün olduğu tepeye geldik ve üç gece orada kaldık.Dördüncü gün sabahleyin Hamitköyden Dumlupınar'a taaruzza geçeceyiz, yolda bulunan bir kerpiç evin tepesine çıktık .Yolda giderken Türklerin kimisi bizi alkışlar, kimisi ağlar, kimisi üzgün üzgün bakar, silahları kurarken yarı yapılmış bir eve çıktık.İçerde tirtir titreyen bir kadın çıktı. içerde kadın olduğunu anlayınca komutanımız korkmamasını bizim Türk olduğumuzu söyledi kadın bunu duyunca sevindi.İki tane çocuğunu da ve kendisinin

yanına iki tane asker verilerek beraber Hamitköy' de olan ailesinin yanına gönderildiler . Biz silahlarımızı kurarak atışa başladık.Rumlardan gelen havan bizim topumuzun içine girmiş top siti yanmaya başladı.Bizde yanmamak için geri çekildik bu sırada bir arkadaşımızın yanmaya başladığını gördüm onu kurtarmak için yanına gittiğim sırada mermilerde ateş almaya başladı .Haspolat tarafından bize Rumlar ateş etmekteydiler iki tarla arasındaki yüksek sınır taşları bize cephe olmuştu .Sonra bize ateş edenlerin Rumlar değil de barış gücü olduğunu öğrendik .Orada birkaç tane arkadaşımız şehit olmuştu içlerinde benim samimi bir arkadaşım da vardı.Bu şehitlerin yüzüne baktığımız zaman tatlı bir gülümseme mutluluk görürdük .Sanki ölmemişlerde , en tatlı uyukularındaymışlar gibi gülümsüyorlardı .Tarlalardan Büyükkaymaklı'ya oradanda Haspolat köyünün üzerinde olan Eğlence köyüne gittik .Haspolat üzerindeki tepelerden Sanayi bölgesine girdik ve cephanemizi buraya taşıdık .Eglence köyünü kısmen almıştık, köyün için de keşif için gezerken domuz mandıralarıyla kaplı bir bölgeye geldik.Birkaç insan bir masanın başında sanki hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi iskambil kağıdı oynaklarını gördük ve onların yanına doğru yöneldik bizi çok uzaktan farkettileri halde durumlarında bir değişiklik görülüyordu .Yanlarına yaklaştığımızda masanın başında oturanlardan birinin Rum subayı olduğunu anladık nereden anladınız demeyin sivil ve askerlerin ve tavırlarında bir çok davranış farklılığı vardır .Arka arkaya sıralanarak Kadın ve erkekleri ayrı ayrı mandıralara yerleştirdik .Eski mandıralar öyle pek bu günkü mandıralara benzemezdi bir insan boyunda üzeri samanlar ve çalılarla örtülmüştü .Kadınlara hiçbir zarar vermeden Rum tarafına gönderdiler .Erkekler ise bizim esirlerimizle takas edilsin diye alıkonulmuştu .Birkaç tane araba gelerek bu esirleri aldı ve götürdü .Mandıralarda arama yaptığımızda mermi silah ve birçok savaş aracı bulunmuştu yani Rum subayının burada olması boşuna değildi .Bu gün Rum tarafında kalan Eğlence

köyünü tamamen almıştık fakat mücadeleyle aldığımız bu köyden çekilmemiz için Türkiye'den emir gelmişti. Biz Eglence köyünden ayrılırken Rumlar tekrar köye dönüyorlardı, uzaktan onların otobüslerle gelişini izliyorduk. Eglence köyüne girince çekil emri değil de ilerle emri verselerdi . Baf'ı ,Limsaol 'u alırdık . Rumların artık Türk askerine dayanacak gücü kalmamıştı Bizim komutanımız bizlerle ağabey ,kardeş gibiydi.Bizim dertlerimizle ilgilenir bizi hiçbir zaman yalnız bırakmazdıTek tahamül edemeyeceği şey yalandı ,yalan söylemeye dayanamazdı savaş artık bitmiş sayılırdı .Elli üçe bir devreliler terhis belgesini alıp memleketlerine dönünce . Haspolat'ta ki tabur da soför eksikliği olduğundan beni oraya gönderdiler .Bir gece nöbete çıkacağım arkadaşım rahatsız olduğu için nöbete ben yalnız çıktım fakat bir arkadaşım beni bu bölgede ilginç olaylar olduğu hakkında uyarmıştı . Geceleri nöbete iken üzerinde kasatura silah ve mermi olan tam teşişatlı bir adam görür yanlarına doğru gelip dur çekince ortadan kaybolmuş .Bu adamı köyde bulunan bütün evlerde de gördüklerini ve yanına gidince ortadan kaybolduğunu söylemişti. Nöbette iken zeytin ağaçları ve dallardan hışırtı sesleri geliyordu .Her seste sanki bu ilginç adamı görecekmışim gibi ürperiyordum .İlk önce şarşörlerimin dolu olup olmadığını kontrol ettim.Sonra ses gelen yere birkaç defa taş attım bir de baktım ki o bölgede en çok bulunan şey domuz çalılıkların arkasından fırladı gitti. Bu nöbetimde böyle tatlı bir heyecan ile bitti İkide birde ortaya çıkan adamın bizi koruyan şehit, bir evliya veya derviş olduğu da söylenirdi.

1974'te bizim arkadaşların söylediğine göre Rumların bulundukları bölge ve birlikleri vuran pilotlardan kaçıp saklanabilmek için Rumlar araçlarının üzerine Türk bayrağı çekiyorlarmış böylece pilotlar bu araçları Türk sanarak bombalamıyorlarmış pilotların yanlarında bulunan meçhul kişiler nereyi bombalamaları gerektiğini nereyi bombalamamalarını söylemiş.

EKLER

EKLER I	37
Abahor (Cihangir).....	37
Akıncılar	26
Alayköy.....	37
Aleykayası	37
Alftora	28
Arplıkköyü	27
Andiriya.....	12
Ankara.....	58
Antroligo.....	56 ,57
Atalasa	17
Atleks.....	25
Atlılar	56
Avcılar .K.....	19
Avluga Kilisesi.....	18
Ayharida.....	38
Baf.....	15,40,58,64
Beşparmak Dağı.....	22
Beyarmudu	22
Beyköy.....	36
Bilele	30

Bodamyalızade Sokak.....	11
Boğaz.....	58
Burhan Nalbantoğlu Hastahanesi.....	13
Çatoz (Serdarlı)	36
Çamlıbel.....	58
Dikmen	62
Domuzcular Burnu	34
Dumlupınar	60
Eglence.....	63
Elye	43
Erenköy.....	8
Gaziveren	43,8
Girne	22 , 60
Girne Kapısı.....	34,18
Gonetra (Gönendere)	36
Gönyeli.....	42,22,48,60
Görneç.....	4,38
Hamitköy	29, 50 ,52,53,54, 62
Haspolat.....	62
Hisarköy.....	3,55,56
İncirli.....	1
İstinco.....	53

Valdili	35
Yavuz Lisesi	5
Yeniceköy.....	37
Zümrüt köy	21

Karava.....	5
Karşıyaka.....	59
Kars.....	60
Kermiya.....	33,22,41
Kırını.....	31
Köfünye	16,60
Küçük Kaymaklı	11,17,24,52,54
Köşklü Çiflik.....	45
Lapta.....	5,6,24,60,62
Lapitos Otel	55
Ledra Palas.....	44
Limasol.....	28,62
Magosa.....	15
Makarna Bölgesi	46
Muratağa.....	56
New York.....	49
Paşa Köy	35
Peristona.....	41
Serdarlı	39
Sinar	5
Sivas.....	60
ST Hilaryon	60

EKLER II

Abdul.....	56
Ahmet KENE	37
Andiriya.....	11,12
Ayşe Hanım	17
Boğazi bağlı.....	18
B.T.....	45
Bülent Ecevit.....	45
D.....	45
Demirel.....	20
Dr.Küçük.....	7,4 63
Durmuş Dede.....	39
Fadıl	8
Gorgot.....	41
Halil.....	50
Hüseyin Ruso.....	28
İnce Salih.....	37
İrfan Çavuş	11
Leyla.....	21
Makartos.....	31,23

Mahi.....	55
Mehmet.....	36
Melek Abla.....	50,52
Muhip.....	24,25,26
Muhtar Yusuf.....	52,31
Nevzat Uzunoglu	26
Nikos Samsun.....	31,52,58
S.A.....	49
Rauf Denktas.....	7,24,23,32
Taner Sah.....	27
Tuncer Aziz.....	24
V.H.....	47
Veli.....	13
Vural Bey	25
Yorgola.....	55
Yilmz Bora.....	25